

Yëkkuö kit Pablo tö Roma wakpa a Romanos

Yi tö yëkkuö i' kit, e' wák kiè Pablo. Welepa tö ibikeitsè tö yëkkuö i' kit ie' tö etä ie' wák tso' Corinto. Ie' tö ikit duas dabom skeyök k_i kul (57) Cristo kune'bak e' ukuök_i ta. Ie' ikkeyè' taiè shkökmi Jesús mik erblökwakpa tso' Roma e'pa pakök. Erè kè ie' a kawö kune shkoie. E' kuek_i ie' tö yëkkuö i' kit patkèmi ie'pa a as ie'pa wa ijcher tö ì o' Jesús tö ie'pa dalèrmik. Ie'pa kibiiepa kè dör Israel aleripa erè Israel aleripa erblé Cristo mik esepa e' iè'wa ie'pa ta. Israel aleripa erblé Cristo mik esepa tö ibikeitsè tö ie'pa klö'bak Skököl tö keweie e' kuek_i ie'pa dör ibua'ie pè' kè dör ie'pa ditséwö esepa tsata. E' kuek_i ie'pa kè ñi sini'kune.

E' kuek_i Pablo k_i ikiane kkachè ie'pa a yëkkuö i' k_i tö sulitane dör ñies è Skököl wöa. Israel aleri ö kè idör ileri e' dör ñies ème. Kewe Pablo tö ie'pa a ikkaché tö sulitane tö Skököl watè'ttsa e' kuek_i e' nu_i tso' sulitane k_i. E' ukuök_i ta ie' tö ie'pa a ikkaché tö Jesús tté buaè e' è wa Skököl tö se' tsatkèmi ñikkèè, Israel aleripa ena kè idör ileripa esepa ñies. E' kkaché ie' tö ie'pa a. Ñies Pablo tö ikkaché tö erblè Jesús mik e' wa Skököl tö se' klö'wèmi wës pè' buaè yësyèsè es. Israel aleripa tö ibikeitsè tö Moisés ttè dalöièno e' dalöiè wa Skököl tö se' klö'wèmi wës pè' buaè yësyèsè es. Erè Pablo tö ie'pa a iché tö e' kè dör es. Se' kè a ì onuk Skököl ttsè'woie buaè as se' tsatköitö. Erè Jesús mik erblè

e' wa ie' tō se' tsatkeke. Es Pablo tō ichè yēkkuō i' kī.

Shke'wè

¹ Ye' dör Pablo. Ye' dör Cristo Jesús kanè méso klöule ie' ttekölpa tsá e' ekölie. Nies ye' klöule ttè buaë kkayë' Skököl tō e' pakök.

² Ká iaiäë Skököl kablë' tō ttè buaë ñe' kkayërdaë, e' kit ittekölpa tō iyēkkuō batse'r e' kī. ³ Ttè buaë ñe', e' dör ilà Skökëpa Jesucristo e' tté. S'ditsö wa ta ie' dör Israel blú bak kiè David e' aleri. ⁴ Erë mik ishkenekane, etä e' wa ikkayëne Wiköl Batse'r wa tō ñies ie' dör Skököl Alà diché tã' taië e'.

⁵ Ie' batamik Skököl er buaë ché ye' a. Ie' ye' tkë'ka kanëblök Jesucristo a ittekölpa tsá e'pa ekölie as ká wa'ñe pë' kē dör judiowak esepa kur ie' ttō iütök erblë ie' mik e' wa. ⁶ Nies a' tso' ie'pa shua. A' klöule Jesucristo ichaie. ⁷ Ye' tso' yēkkuō i' shtök a' dalër taië Skököl éna serke Roma e'pa a. A' klöule ie' wa s'batse'rpa kīie. S'yé dör Skököl ena Skökëpa Jesucristo as e'pa er buaë chō ena sene bërè mù a' a.

Pablo wëstela ché Skököl a

⁸ Kewe ye' ichè tō a' erblé Jesús mik e' tté buneka ká wa'ñe. E' kueki wëstela chekeyö Skököl a Jesucristo ttō wa a' ulitane kī. ⁹ Skököl a ye' kanëblöke ye' er kos wa ie' alà tté buaë e' pakök, e' wák wa ijcher tō kekraë ye' er arke a' ska'. ¹⁰ Kekraë ie' a ikiekeyö tō ie' kī ikiane, e'ma as bata ekkë tã ie' kawö mù ye' a shkoie a' pakök. ¹¹ Sulu ye' éna a' suak. Ye' éna a' kimak as a' er diché kī iër buaë

Skëköl Wiköl wa. ¹² E' wà dör tö se' erblöke Jesús mik eköl eköl, e' wa se' ñì er diché ið buaë.

¹³ A yamipa, ye' kî ikiane tö a' wà ijcher tö taië ye' ileritsé shkoie a' pakök, erë dō ikkë ta ye' wötkërke. Ye' kî ikiane tö kanè me' Skëköl tö ye' a e' wà döttsa buaë a' shua wës ká malepa wakpa shua idè'ttsa es.

¹⁴ Ye' ittse tö ye' kî kanè tso'ia Jesús tté buaë pakök sulitane a. Kë ye' tkine tö s'dalöier ta' taië ese idir ö s'ësepa idir ö s'yöule ö kë s'yöule idir. ¹⁵ E' kuekî ñies ye' shkak Roma Jesús tté buaë pakök a' wakpa shua.

Jesús tté buaë dör Skëköl diché taië s'tsatkoie e'

¹⁶⁻¹⁷ Jesús tté buaë e' wa Skëköl a wépa kōs tö iklö'wé esepa tsatkërmi. E' kuekî ye' kë jaëne tté e' kî. Tté e' pakane judiowak a kewe, e' itökî pè' kë dör judiowak esepa a. Tté e' tö ikkachè se' a tö wës Skëköl tö se' klö'wèmi wës pè' buaë yësyësë es. Se' klö'wéitö es se' erblé Jesús mik e' wa. E' ë wa ie' tö se' klö'wèmi es. E' dör wës itso' kitule Skëköl yëkkuö kî es, e' tö ichè: “Yi dör yësyësë ierblö Skëköl mik e' batamik, ese serdaë.”*

Sulitane kî ì sulu nuí tso' Skëköl wöa

¹⁸ Skëköl tso' ká jaí a, e' tso' wépa tö ì sulu wambleta' ena kë ser yësyësë esepa we'ikök. E' wa ie' tso' ikësik kkachök. Ì sulu kōs wambleke ie'pa tö, ese tö ie' tté mokî e' wöklö'weke. ¹⁹ Kōs s'éna iane tö wës ie' dör, e' kkayë' ie' wák tö ie'pa a, e' kuekî buaë ie'pa wà ijcher. ²⁰ Kewe ta' ie' tö ká i' yö'at, e'tami sulitane wà ijcher tö wës ie' dör. Ie' kë wërta' erë ì kōs yö'itö e' wa iwënewa buaë tö ie' dör Skëköl, ñies tö ie' diché kë erta'wa. E' kuekî kë

* **1:16-17** Habacuc 2.4

ie'pa a iyënuk tö kē sa' wā ijcher. ²¹ Erē ie'pa wā ijcher buaē tö ie' tso'tke, erē ie'pa kē wā ikīkanekā wes ikawōtā kikēkā es. Ñies ie'pa kē wā westela yēne ie' a. E' skéie ì bikeitseke ie'pa tö ese kē wā tā'. Ie'pa erbikōke kos ese dör sulu ēme. ²² Ie'pa e' chö tö ie'pa wā íyi kos ese jcher buaē, ñermata ie'pa ianewā kē kabikeitsötā'. ²³ Ie' olo tā' tajē kē ertā'wa, e' kē dalöiēne' ie'pa wā. E' skéie ie'pa tö s'duötā'wā ese diököl dalöieke. Dö kal ö ák yöule düie ö bakaie ö talokie ese dalöiekerakitö ie' skéie.

²⁴ E' kuëki Skëköl tö ie'pa émi e' ia'ukkā sene sulusi wa wes ie'pa ki ikiane es. Es ie'pa ñì dalösewéwā íyi s'jaëwè tajē ese wa. ²⁵ Ie' ttè mokië e' olo'yérakitö, e' skéie käche ttè ë klö'wëkerakitö. Íyi yö'at ie' tö ese ë dalöiekerakitö skëkölie, kë dör ie' wák dalöiè. Ie' ë ki kikëkā mène buaë këkrae. Es e' idir.

²⁶ E' kuëki Skëköl tö ie'pa émi e' ya'uk wes ie'pa er sulu ki ikiane es. Dö alakölpa e' mane'wéttsā kë senakiā wëpa tā wes imeneat es. Ie'pa senékā ñitā iwakpā ë. ²⁷ Es ñies wëpa kë senakiā alakölpa tā. Ie'pa e' mane'wéttsā. Suluë ie'pa éna senakkā iwákpā ë ñitā. E' dör jaë tajē. Ie'pa e' ya'u sulu es, e' nuí ki iwákpā weirke siarè wes ikiane we'ikë es.

²⁸ Ie'pa kë éna Skëköl bikeitsak, e' kuëki ie' tö ie'pa émi ì suluë e' ë bikeitsök as ì kë wamblök s'kāne ese wamblörakitö. ²⁹ Es ie'pa er sulunewā da'aue. Ì sulu kos e' wambleke ie'pa tö tajē. Ie'pa wöttsérke tajē. Ie'pa e' wamblöke suluë. Ie'pa ukyerke imalepā tā. Ie'pa s'ttekewā ena ñì wöñakköke suluë ena s'kitö'wëke tajē. Këkrae ie'pa er me'rie ì sulu ë ki. Ie'pa biyöblöke ñì ki. ³⁰ Ie'pa

tö s'malepa cheke suluë. Sulu ie'pa éna Skëköl ar. Ie'pa e' kkeökeka taië e' ttsökeka taië ena kë tkirku' imalepa ki. Ýyi sulusi bikeitseke ie'pa wákpa tö, ese wamblekerakitö. Ie'pa kë tö imi ena iyë ttö dalöieta'. ³¹ Ì dör buaë e' kë ane ie'pa éna. Ì uk ie'pa kablé e' kë wawëta'itö. Ie'pa kë éna yi dalërta'. Kë yi suëta' er siarë wa. ³² Erë ie'pa wa ijcher buaë tö Skëköl ttè dalöiëno tö ichè tö wépa tö ýyi ekkë wambleke esepa ki duëwa kiane, erë ie'pa tö iwamblekeia. E' kúie ta ie'pa wa buaë iwër tö s'malepa tö iwamblè.

2

Skëköl tö sulitane shüleraë ñikkë

¹ A' isie* tö pë' chéyö ñe'sepa kichatekettsa, esepa kë a ì yënuK e' tsatkoie Skëköl wörki. Ì sulu kos wambleke ie'pa tö ese wambleke a' tö ñies. E' kuëki mik a' tö ie'pa kichatëttsa, eta e' wa a' wákpa tso' e' kichatöktsa. E' kuëki kë a' a e' tsatkënuK. ² Se' wa ijcher tö Skëköl tö s'shulè yësyësë, e' tö se' e' wamblö sulu es esepa kos kichaterattsä. ³ A' tö ì sulu wamblé wës wépa kichatëttsä a' tö es, e' ta ¿wës a' ibikeitsëmi tö Skëköl kë tö a' kichatepattsä ñies? ⁴ A' tö ibikeitseke es, e' ta e' wa ie' er buaë se' ta, e' watöktsa a' tso'. Ie' tö se' anewekeia taië, ie' kë tö se' we'ikè bet. Ie' er buaë a' ta, e' tö a' dalë'ttsekeia buaë, e' wa ie' tso' a' ulaiök as a' er mane'ù ie' a, ¿e' kë jcher a' wa? ⁵ Erë a' er darërëë. A' kë éna er mane'wak ie' a, e' nuí ki a' tso' Skëköl kësik e' ki kiök e' ki. Mik ie' s'shüleraë e' këwö

* **2:1** Versículo i' a Pablo ttökemi judiowak ta. E' wënewa bua'ie verículo 12 ena itökj itso' e' ki.

de etā ie' tō s'shuleraë yēsēsē. ⁶⁻¹¹ Sulitane dōr ñies ěme ie' a, e' kuęki ie' tō iské meraë ekōl ekōl a wēs s'ser es. Wépa e' chōke kękraë ì buaë ũk, tso' ilo ena ikikęka ena sene michoë yulōk, esepa ulà a sene michoë dōraë. Erë wépa tkirke iwák ě kĭ, e' wamblō sulu, kę tō ie' ttē mokĭ dalōiē, esepa we'ikeraëitō kēsik wa da'a. Wépa e' wamblō suluē esepa kōs weirdaë siarē kewe judiowak e' ukuōkĭ tā sulitane, e' dalērdarak imik tajē. Erë wépa serke yēsēsē esepa kōs a ilo ena ikikęka ena sene bĕrē e' merdaë tajē kewe judiowak a e' ukuōkĭ tā sulitane a.

¹² Pē' kę dōr judiowak esepa kę ku' Moisés ttē dalōiēno e' dikĭa. Ie'pa tō ì sulu wamblé, e' tā iweirdaë siarē erē ie'pa kę shulirpa ttē ñe' wa. Erë judiowak tso' ttē e' dikĭa, e'pa tō ì suluē wamblé e' tā ttē e' wa ie'pa shulirdaë. ¹³ Wépa tō ttē dalōiēno e' ttsé, e' ě kuęki ie'pa kę klō'wępa Skĕkōl tō wēs pē' buaë yēsēsē es. E' skĕie wépa tō ttē e' wà dalōiē esepa klō'weraëitō es. ¹⁴⁻¹⁵ Pē' kę dōr judiowak esepa kę wā Skĕkōl ttē dalōiēno kit Moisés tō yĕkkuō kĭ e' jchĕr. Erë mik ie'pa tō ttē ñe' wà dalōiē iwákpa wā ijchĕr e' kuęki, etā e' wa iwĕnewā tō ttē dalōiēno tso' ie'pa er a. Ttē e' dikĭa ie'pa tso'. Ttē e' ě wa ie'pa er tō ie'pa a icheke tō ì dōr buaë ì dōr suluē. Ttē e' wa mikle tā ie'pa er tō ie'pa kĕateke, mikle tā ie'pa tsatkeke. Ttē e' wa ie'pa shulirdaë. ¹⁶ E' tkōraë aishkuō tā mik Skĕkōl tō ì kōs tso' blĕulewā se' er a e' shuleraë Cristo Jesús batamik etā, wēs ttē buaë pakekeyō e' tō ichē es.

¹⁷ Erë a' węlepa dōr judiowak, esepa erblōke Moisés ttē dalōiēno e' mik. A' e' ttsōkā tō a' dōr Skĕkōl icha. ¹⁸ Ì kiane ie' kĭ ese jchĕr buaë a' wā.

A' yöule buaë ie' ttè wa, e' kueki ì dör ibua'ie e' shukitmi a' a wè. ¹⁹ A' ibikeitseke tò o'ka pautmi a' a buaë. E' dör wës s'wöbla kë wawër esepa ulaiè es ö wës se' tso' stui a esepa a bö'wö kkachè es. ²⁰ A' wä ttè dalöiëno tso', e' dör ttè moki ena iyi jcher taië e' tté. E' kueki a' ibikeitseke tò a' a se' kam yör esepa yörmì ena wépa kë wä ì jcher esepa wöblarmi. ²¹ E' dör es, e' ta ¿wës a' kë e' wöbla'ù? A' tò s'patteke tò kë s'kàne akblök ta ¿wës a' akblöke? ²² A' icheke tò kë s'kawötä s'senewabak dalöseukwä ta ¿wës a' tò idalöseweke? İyi diököl tso' dalöiè e' ar suluë a' éna ta ¿wës iyi tso' iwé a e' ekibleke a' tò? ²³ Ttè dalöiëno meneat a' a, e' wa a' e' ttsökä taië ta ¿wës a' kë tò idalöiè? E' wa a' tò ie' dalösewéwä. ²⁴ Wëe' Skököl yëkküö tò ichè: “Pè' kë dör judiowak, esepa tò Skököl cheke suluë a' ukuömik.”†

²⁵ Moki wépa tò Moisés ttè dalöiëno e' iuteke, esepa a itóttola kkuölit tëule tsir e' dör buaë. Erë yi kë tò iiütè, esepa a kë idör ìie bua', e' dör wës kë s'wakyöule es. ²⁶⁻²⁹ ¿Wépa dör judiowak chökke? E' kë dör iditséwö è wa. E' kë dör iwakyöule iyese alè ki e' wa. Judiowak chökke e' dör wépa er yësyësè Skököl wöa esepa, e' dör wës ie'pa wakyöule ier a es. E' kë onuk ttè dalöiëno e' a. E' ormi Wiköl Bätse'r è a. Esepä wër buaë Skököl wa, kë dör s'ditsö wa. E' kueki pè' kë dör judiowak, kë wakyöule, kë wä Moisés ttè dalöiëno e' ku', esepa tò idalöié buaë, e' ta ie'pa suëraë Skököl tò wës judiowak wakyöule es eré kë iwakyöule moki. Pè' tò ttè dalöiëno e' dalöié, eré kë iwakyöule ichkà ki,

† **2:24** Isaías 52.5; Ezequiel 36.22

esepa tö judiowak kě tö iiutè esepa kkateraë ikì aishkuö ta, erë iwakyöule ena ttè dalöiëno tso' iwa.

3

¹ Yile tö ichakèmi: “E' dör es, e' ta çìie bua' idir tö se' dör judiowak? Se' tottola kkuölit tëule tsir çìie bua' e' dör?” ² Ye' iiuté tö e' dör buaë shute ena iwà dör taië. I bua'ie dör tö Skëköl tö ittè me'atbak judiowak ulà a. ³ Yëne tö ie'pa welepa tö ttè ñe' dalösewéwa, erë e' ë kueki çìchèmisö tö Skëköl kě ttö mokië? ⁴ Au, kě idör es. Erë sulitane kachömi suluë, erë ie' ttö mokië kekraë. E' dör wes itso' kitule ie' yëkkuö kì es, e' tö ie' chè i' es:

“Sulitane isueraë tö be' ttö mokië.

Be' ttè shulirmi, e' ta be' e' alörakā be' kkatökwakpa kì.”*

Es Skëköl yëkkuö tö ichè.

⁵ Pë' welepa kě wa ijcher yësyësë, esepa tö icheke tö s'ser suluë, e' wa ikì wënewa bua'ie tö Skëköl dör yësyësë sulitane tsata. E' kueki ie'pa tö icheke tö e' nuí kì s'we'ikéitö, e' kě dör yësyësë. ÇEs idir? ⁶ Au, kě idör es. Skëköl chöpa kě dör yësyësë, e'ma çwes ie' a sulitane shulirmi yësyësë?

⁷ Es yile tö ichakèmi: “Ye' kache wa Skëköl ttö mokië e' kïkarkeka taië, e' ta çì kueki e' nuí kì ye' kkatekeiaitö?” ⁸ E' chöpa es, e'ma sö ichèmi tö “ì sulu kì wamblösö as e' wa ì buaë kì dö taië.” Welepa tö icheke tö ttè ese wa ye' tö s'wöbla'wëke. Ie'pa éna ye' wöakwa, e' kueki ie'pa tö ye' cheke sulu es. Erë ie'pa esepa kichatëttsa kiane.

Kě yi dör yësyësë Skëköl wöa

---

* 3:4 Salmo 51.4

⁹ E'ma ùì chèmìsö? Sa' dör judiowak çesepa dör buaë sulitane tsata? Au, kë idör es. Ikkachétkeyö a' a tö sulitane, judiowak ena wépa kë dör judiowak, esepa kos tso' sene sulu dikia. ¹⁰ E' dör wes itso' kitule Skéköl yëkkuö kî es, e' tö ichè:

“iKë yi ku' eköl wë'ia dör yësyësë Skéköl wöa!

¹¹ Ì dör buaë Skéköl a ese kë ane yi éna yës.

Kë yi ku' Skéköl yulök.

¹² Sulitane tsi tröuke ie' yöki;

Ie'pa er sulunewā suluë.

Kë yi ku' eköl wë'ia ì buaë ese uk.†

¹³ Ie'pa ttö suluë, e' dör wes s'nu kélkuö kköppèe alar suluë es.

Ie'pa kkö kî s'kitö'wè me'rie.‡

Ie'pa kapakö e' dör wes tkabë ichök kapöli es.§

¹⁴ Ie'pa tso'ie alibchök s'malepa kî kësik wa.*

¹⁵ Ie'pa er me'rie s'ttèwā ë kî.

¹⁶ Wé ie'pa dami ee s'we'ikè ena s'eriawè siarë ese mekearakitö.

¹⁷ Sene bërë ñalé e' kë sūule ie'pa wā.†

¹⁸ Skéköl dalöie e' kë eri ta' ie'pa wā yës.”‡

Es Skéköl yëkkuö tö ichè.

¹⁹ Se' wā ijcher tö ì kos chè Skéköl ttè dalöieno tö, e' chëtö wépa tso' idikia, esepa a. Ttè e' wa sulitane siwā'blöwekewā Skéköl tö. Nies ttè e' tö ikkacheke tö sulitane kî nuì tso' ie' wöa. ²⁰ Ttè dalöieno e' dör ikkachoie se' a tö se' dör ì sulu wamblökwapā. E' kuekî kë yi a iyënukkā: “ttè

---

† **3:12** Salmo 14.1-3; 53.1-3   ‡ **3:13** Salmo 5.9   § **3:13** Salmo 140.3   * **3:14** Salmo 10.7   † **3:17** Isaías 59.7-8   ‡ **3:18** Salmo 36.1

dalöiëno iutéyo seraa, e' kueki Skëköl kawöta ichök tö ye' dör pë' buaë yësyësë.”

Wes Skëköl tö se' klö'wëmi wes pë' buaë yësyësë es

(3.21-31)

²¹⁻²³ Erë i'ñe ta Skëköl tö se' a ikkachétke tö wes ie' tö se' klö'wëmi wes pë' buaë yësyësë es. E' kë dör ttè dalöiëno iutésö e' wa. E' dör se' erblé Jesucristo mik e' wa. Wépa kos erblé ie' mik, esepa klö'wé Skëköl tö wes pë' buaë yësyësë es. Ñies Skëköl yëkkuö kos e' tö isini'kué tö mokı idir. Sulitane dör i sulu wamblökwak. Kë se' serku' buaë yësyësë wes Skëköl olo ta' taië e' ser es. E' kueki sulitane dör ñies ie' wöa. ²⁴ Erë Cristo Jesús tö se' yé'ttsa i sulu ulà a. E' wa Skëköl tö se' klö'wé wes pë' buaë yësyësë es. E' kë ki se' ñarku', e' dör éme. Es ie' er buaë ché se' a. ²⁵ Ie' tö Jesucristo me'ttsa ttèwa se' skéie e' pé tene taië se' nuı olo'yoie. E' de se' ulà a se' erblé Jesús mik e' wa. E' wa ie' tö ikkaché tö ie' dör yësyësë. Ká iaiäe ie' tö sene suluë dalé'ttsé'bitu enaë. ²⁶ E' kéwö ska' ta' ie' kë wa se' weine wes s'kawöta weinuk es. Erë se' nuı patone Jesucristo weine e' wa. E' wa Skëköl tso' ikkachök i'ñe ta' tö ie' dör yësyësë. Ñies ie' tso' ikkachök tö wes ie' tö wépa erblé Jesús mik esepa klö'wëmi wes pë' buaë yësyësë es.

²⁷ E' dör es, e' ta' çı wa se' e' ttsökami Skëköl wöa? İkë i wa! Se' erblé Jesús mik, e' kueki ie' tö se' klö'wé wes pë' buaë yësyësë es. Kë idör ttè dalöiëno iutésö e' kueki. E' kueki kë se' a e' ttsënukkā i wa yës. ²⁸ Es se' tö ibata chéat tö Skëköl tö se' klö'wé wes pë' buaë yësyësë es se' erblé Jesús mik e' kueki. Kë idör ttè dalöiëno e' iutésö e' kueki.

29 Erë ¿Skököl dör judiowak ë Këköl? ¿Ie' kë dör pë' malepa Këköl? Tõ, ie' dör pë' kë dör judiowak esepa Këköl ñies. 30 Ie' dör eköl ëme. Wépa erblé Jesús mik esepa klö'wéitö wës pë' buaë yësyësë es. Kë ie' tkine tõe judiowak idir õ kë idir judiowak. 31 Se' tsatkërmí se' erblé Jesús mik e' wa, etä ¿sõ ichëmi tõe Moisés ttë dalöiëno e' kë diché ta'ia? ¡Au, e' kë dör es! E' skéie se' tõe ikí ché mokí tõe idiché tso'ia iwák es.

4

Abraham erblé Skököl mik

1 Etä sa' judiowak yë bak kiè Abraham, ¿ima e' chëmisö? ¿Ì jchenewä ie' wä erblé Skököl mik e' wa? 2-3 Skököl tõe Abraham klö'úpa wës pë' buaë yësyësë es ì buaë wéitö e' kuëki, e'ma buaë ie' a e' ttsërmikä. Erë Skököl yëkkuõ tõe ichë: “Abraham erblé Skököl mik, e' kuëki iklö'wéitö wës pë' buaë yësyësë es.”* E' kuëki ie' kë a e' ttsënukkä yës Skököl wöa. 4 E' dör wës s'kaneblétke ese patuè es, e' kë dör kakmeule. E' dör ikanebletke e' ské. 5 Erë yile erblé Skököl tõe s'sulusipa klö'wëmi wës pë' buaë yësyësë es e' mik, e' ta ese klö'weraë Skököl tõe es, erë kë iwa ì buaë one e' tsatkoie. 6 Ñies e' sini'ku' David tõe. Ie' iché tõe ayëcha buaë wé klö'wé Skököl tõe wës pë' buaë yësyësë es, kë dör ì buaë wéitö e' kuëki. 7 Ie' tõe iyë':
 “Wépa ki inuì olo'yé Skököl tõe ena itkõwée iki,
 jayëcha buaë esepa!
 8 Wépa kë chakepaia Skököl tõe inuì ki, jayëcha buaë esepa!”†

* 4:2-3 Génesis 15.6 † 4:8 Salmo 32.1-2

Es itso' kitule.

⁹ Ye' ichakè tò wépa yé' David tò ayécha buaë ħesepa dör wépa wakyöule itóttola kkuölit tëule tsir e' wa esepa ě? Au. Ñies ie'pa dör wépa kě wakyöule esepa. Ye' ichétke tò Abraham erblé Skéköl mik, e' kueki iklö'itö wes pè' buaë yěsyēsē es. ¹⁰ Erē ħmik Skéköl tò iklö' es? ħE' dör iwakyöne e' ukuöki ö e' yöki? Kě idör e' ukuöki, e' dör e' yöki. ¹¹ Ie' tò iklö'wé es ierblé imik e' kueki. E' ukuöki ta ie' kėitö e' wakyuök iwà kkachöie tò iklö'wėitö wes pè' buaë yěsyēsē es. Es ie' de wépa erblé Skéköl mik erē kě iwakyöule, esepa kos yé tsaweie. Es ie'pa kos klö'wé Skéköl tò wes pè' buaë yěsyēsē es. ¹² Ñies ie' dör wépa wakyöule ena ierblö Skéköl mik wes ie' es kam iwakyuö e' yöki, esepa kos yé.

Skéköl tò ttè me' Abraham a

¹³ Skéköl kablè' Abraham a ttè i' wa: “Ye' tò ká ulitane meraë be' a ena be' aleripa a.” Erē ie' kě wa imène Abraham a ttè dalöiēno e' iütè wa. Iméitö ia ierblé imik e' wa. E' wa Abraham klöne wes pè' buaë yěsyēsē es. ¹⁴⁻¹⁵ Mik Skéköl ttè dalöiēno dalöşewéwasö, eta e' nuiki se' we'ikeraeitö. Erē ttè ñe' kě kunúpa, e'ma kě i ta' dalöşewèwa. E' kueki i uk Skéköl kablè' Abraham a e' wà mú dō wépa tò ttè dalöiēno e' wà iütè esepa a, e'ma erblè Skéköl mik ena ie' kablè' Abraham a e' kě dör iie bua'.

¹⁶ E' kueki i uk Skéköl kablè' Abraham a, e' wawéitö ěme wes iyi kakmeule es ie' erblé imik e' wa. Ie' tò iwé es er buaë choie sulitane a as iwà dō Abraham aleripa ulitane ulà a. E' wà dör tò i yēne Abraham a, e' kě dör wépa tso' ttè dalöiēno dikia esepa ě a. Ñies e' dör wépa kos erblé Skéköl

mik wēs Abraham es esepa a. Es Abraham de se' ulitane erblé Skëköl mik esepa yëie. ¹⁷ E' dör wēs itso' kitule Skëköl yëkkuö kī es. E' kī Skëköl tō iché Abraham a: “Ye' tō be' tkéka ká taië wakpa yëie.” † Skëköl dör s'duowa shke'ukkanewak e'. Í kē ku' e' yuëmiitō ittō è wa. Skëköl e' mik Abraham erblé.

¹⁸ Í yë' Skëköl tō Abraham a wësua kē iwà tkōpa suë. Erë Abraham tō iklö'wé mokië tã iwà panéitō. E' kueki ie' de ká kua'kī taië e' wakpa yëie wēs ie' a iyënebak es. Skëköl tō ie' a iyë': “Be' aleripa alördaë taië.” § ¹⁹ Tsir eta' ie' kī duas de cien eyök (100). Ie' wã ijcher tō ie' ena ilaköl Sara dewatke kékëpa alula kē döpaia alàë. Erë erblé Skëköl mik e' kē olo'yane ie' wã yës. ²⁰ Ie' kē wã ibikeitseka bötböt. Skëköl kablë' ie' a e' kē bikeitse ie' wã tō kē iwà tkōpa. E' skéie ie' kī erblé Skëköl mik tã ikikékaitō. ²¹ Ie' tō iklö'wé mokië tō Skëköl wã diché tso' ì uk ie' kablë' ese woie. ²² E' kueki Skëköl tō iklö'wé wēs pë' buaë yësyësë es.

²³ “Skëköl tō iklö'wé wēs pë' buaë yësyësë es.” Ttè e' kē kiteat yëkkuö kī Abraham è a. ²⁴ Ñies ikiteat se' a. Skëköl tō Skëkëpa Jesús shkeo'kane e' mik se' erblé, e' tã ñies ie' tō se' klö'weraë wēs pë' buaë yësyësë es. ²⁵ Jesús wömenettsã ttëwã se' nuì kī, e' ukuökī tã ishkeo'kaneitō as se' klör wēs pë' buaë yësyësë es.

5

Skëköl er buanene se' kī

¹ Se' erblé Jesucristo mik e' wa Skëköl tō se' klö'wé wēs pë' buaë yësyësë es. E' kueki i'ñe tã

† 4:17 Génesis 17.5   § 4:18 Génesis 15.5

ie' er buanene se' ki Skëkëpa Jesucristo batamik. ² Jesucristo batamik ie' er buaë ché se' a, se' erblé ie' mik e' wa. Ie' er buaë chō se' a, e' a se' e' tkéwā darërë. Se' wā ijcher tō se' dōrami ie' skā' olo tā' tajë ie' tā' ñita. E' wā paneke se' tō kröröë, e' tō se' ttsë'weke buaë. ³ Erë kë dör e' ë, ñies se' ttsë'rke buaë mik se' weirke etā. E' wā dör tō se' wā ijcher tō mik se' weirke, etā e' tō se' kī diché ieke idalë'ttsök er bua' wa. ⁴ Ì kōs dalë'ttsésö er bua' wa e' wër buaë Skëköl wa. Se' wër buaë ie' wa, e' tā e' tō se' ké iwā kī panuk kröröë. E' kuëki se' ttsë'rke buaë se' weirke e' shuā. ⁵ Wiköl Batse'r mène se' a e' tō se' a ikkacheke tō Skëköl éna se' dalër tajë, e' kuëki ipanë ñe' e' kë tō se' eriawepa.

⁶ Mik Skëköl tō ikéwö me' e' de, etā Cristo kötëwā se' nuì skéie se' tso'ia kë a e' tsatkër e' dalewa. ⁷ Darërë idir se' a e' muktsā ttëwā o'ka skéie, erë imú dör pë' buaë yësyësë ese. Isalema yile e' mu-mittsā ttëwā pë' buaë shutë ese skéie. ⁸ Erë Cristo e' me'ttsā ttëwā se' skéie, se' bakia e' wamblök suluë e' dalewa. E' tō se' a ikkacheke tō kōs Skëköl éna se' dalër. ⁹ Ie' kötëwā ipë tène tajë e' wa Skëköl tō se' klö'wé wës pë' buaë yësyësë es. E' yitā buaë ie' wa se' tsatkërdaë Skëköl kësik yöki. ¹⁰ Mik se' bak Skëköl bolökpaie, etā ie' wák tō ier bua'wéne se' ki ilā ttëwā e' batamik. Erë i'ñe tā ie' er buanene se' ki, e' yitā buaë se' tsatkërdaë Cristo tso'ne ttsë'ka e' diché wa. ¹¹ Erë kë dör e' ë. Skëkëpa Jesucristo batamik Skëköl er buanene se' ki, e' kuëki se' ttsë'rke buaë ie' batamik.

Adán ena Cristo

¹² Wëm tsá yöne kiè Adán, e' wā sene sulu tsá dë'bitū ká i' a. Ie' dör sultane yéie. E' kuëki mik

ie' tō ì sulu tsá wamblé', eta e' dör wes sulitane tō iwamblé' ie' ta ñita es. E' tō sulitane wöme'ttsa ì sulu wamblök ena e' nuí ki duökwa. E' kueki duèwa de sulitane ki. ¹³ Kam ttè dalöiëno mer Moisés a, e' yöki ì sulu wamblënemibak je'. Erë e' kéwö ska' ta ttè dalöiëno ké ta', e' kueki ké yi kkatëne inuì ki. ¹⁴ Erë Adán kéwö ska' dö Moisés kéwö ska' sulitane blërke. Ñies wépa ké wa Skëköl ttö dalöseonewa wes Adán es, esepa blërulune. Ie' dör wëm eköl doia ie' itöki e' klíla.

¹⁵ Ì sulu wamblé' Adán tō ena ì buaë o' Skëköl tō se' a e' dör kua'ki. Adán tō ì sulu wamblé', e' kueki taië s'blërulune. Erë wëm eköl skà, e' dör Jesucristo, e' batamik Skëköl er buaë ché se' a ãme ké tuè ta'. E' dör buaë ichökle, e' wa s'tsatkërke taië. ¹⁶ Adán tō ì sulu wamblé' etökicha ãme, e' nuí ki sulitane kichatë'ttsa Skëköl tō. Erë Skëköl er buaë ché se' a, e' kueki ie' tō se' klö'wé wes pë' buaë yösyësë es, erë se' tō ì sulu wambleke taië. E' kueki ì buaë o' ie' tō se' a, e' ké dör wes ì sulu wamblé' Adán tō es. ¹⁷ Es wëm eköl ë tō ì sulu wamblé', e' wa duèwa e' aléka sulitane ki. E' yita ì o' Jesucristo tō, e' wa wépa a Skëköl er buaë ché klö'wéitö wes pë' buaë yösyësë es, esepa kos ulà a sene pa'ali döraë ta ie'pa e' alöraka ie' ta ñita. E' dör taië tköka ì wamblé' Adán tō e' tsata.

¹⁸ Ì sulu wamblé' Adán tō etökicha, e' wa sultane kichatënettsa. Erë ì yösyësë wé Jesucristo tō etökicha, e' wa sulitane klörmí wes pë' buaë yösyësë es as iser michoë. ¹⁹ Adán tō Skëköl ttö tsá dalöseowá e' wa sulitane wömenettsa ì sulu wamblök. Erë Jesucristo tō Skëköl ttö dalöié, e' wa se' taië klördaë wes pë' buaë yösyësë es.

20 Skëköl tō ttè dalöiëno mé se' a as ì sulu wamblekesö kōs e' jcherwā se' wā yēsēsē tō e' dōr suluë. Erë mik ijchenewā se' wā, etā se' éna iwà armi bua'ie tō kōs Skëköl er buaë ché se' a. E' dōr taië ì sulu kōs wamblekesö e' tsata. 21 Mik se' bak klōulewā duëwā ulā a, etā sene sulu e' ali'ka se' kī. Erë Skëköl er buaë ché se' a, e' dikīa se' tso' i'ñe tā wēs se' bak kuaë sene sulu dikīa es. Ie' er buaë ché se' a Skëkēpa Jesucristo batamik, e' wa se' klō'wéitō wēs pē' buaë yēsēsē es tā sene michoë méitō se' a.

6

Se' dōr wēs s'duulewā es sene sulu yōki

1 E' dōr es e'ma çima sö ichèmi? ÇÌ sulu kī wamblëiasö as Skëköl er buaë kī chō se' a taië shute? 2 Au, e' kē dōr es. Se' dōr wēs s'duulewā es sene sulu yōki. ÇWēs ì sulu wamblëmiasö? 3 ÇA' kē wā ijcher tō se' wōsune e' tō iwà kkacheke tō se' batsulewā Cristo Jesús mik? E' dōr wēs se' ttëwāñak ie' tā es. 4 Se' wōsune e' wà kiane chē tō se' tōbinewā ie' tā. E' dōr es as se' serne ku'kī wēs Cristo shkenekane S'yě olo tā' taië e' wa e' ser es.

5 Se' batsulewā ie' mik ie' dunewā eerö, es ñies se' shkerdakane wēs ie' shkenekane es. 6-7 Se' wā ijcher tō s'duulewā kē ku'ia ì sulu wamblök. Es ñies wēs se' dōr kuaë e' dunewā Cristo tā wõtëulewā krus mik. E' tka es as s'wák dër suluë e' diché erwa tā s'tkōshkar sene sulu ulā a kē ku'ia klōulewā. 8-9 Se' wā ijcher tō Cristo shkenekane, e' kuëkī ie' kē duöpawane. Duewā kē e' alōpakaiā ie' kī. E' kuëkī se' duulewatke ie' tā, e' tā se' tō iklö'wé mokië tō se' serdane ie' tā. 10 Mik ie' kötwa, etā ikōtwā etökicha ëme se' nuì kī, kē iskà duöpawaiāne.

Erë ishkenekane serkene Skëköl a. ¹¹ Es ñies a' e' ttsö mokië tö a' duulewā sene sulu yöki, erë a' tso' ttsë'ka sēnoie yēsyesē Skëköl a a' batsulewā Cristo Jesús mik e' wa.

¹² E' kuëki kë a' kawö mukia sene sulu a as kë ie' alōka a' ki tā ì sulu kos wamblak a' éna ese wamblè a' tö. ¹³ Kë a' e' muktsaiā sene sulu ulà a as e' kë tö a' klö'ùwā ì sulu wambloie. E' skéie a' e' múttsa Skëköl a wes s'duulewā shkenekane es. A' e' múttsa wa'ñe Skëköl a senuk yēsyesē. ¹⁴ A' kë ku'ia Moisés ttè dalöiëno dikia. A' tso' Skëköl er buaë chöke se' a e' dikia. E' kuëki a' e' múttsa senuk yēsyesē tā es sene sulu kë e' alōpaka a' ki.

Skawötā senuk buaë yēsyesē Skëköl a

¹⁵ E' dör es, e' tā çima sö ichèmi? Se' kë ku'ia ttè dalöiëno e' dikia. Se' tso' Skëköl er buaë chö se' a e' dikia. E' ma e' kuëki çì sulu wamblösö? Au, kë idör es. ¹⁶ A' wā ijcher buaë tö yi ttö iutekesö, ese ulà a se' tso' klöulewā wes s'klöulewā kanè mésoie tso' iwökir ulà a es. Es sene sulu ttö iutekesö, e' tā e' ulà a se' tso' klöulewā wes kanè méso es tā e' nuí ki se' duöralur weir michoë. Erë Skëköl ttö iutekesö, e' tā e' ulà a se' tso' tā e' wa se' serdaë yēsyesē. ¹⁷ A' bak klöulewā sene sulu ulà a wes kanè méso es. Erë wéstela Skëköl a tö i'ñe tā ttè buaë pakane a' a e' iuté a' tö er moki wa. ¹⁸ Es a' yëuletsatke sene sulu ulà a tā i'ñe tā a' de sene yēsyesē e' ulà a. ¹⁹ (A' ià katötö Skëköl ttè a, e' kuëki ttè i' kleekeyö a' a kanè méso ttè wa.) Kenet a' e' me'ttsa e' ia'ukka sene sulusi wa ena ì sulu ë kī wamblök. Erë e' sù i'ñe tā a' e' múttsa senuk yēsyesē as a' ser batse'r.

²⁰ Mik a' bakia klöulewā sene sulu ulà a, eta kë a' tkine sene yēsyesē ki. ²¹ E' wa çì bua' dè' a' ulà a?

E' ulà a a' mìnè duökulur weir michoë. I'ñe tã ì sulu wamblè' a' tò ese tò a' jaëwéne. ²² Erë a' yënettsa sene sulu ulà a. A' de Skëköl kanè mésopaie. E' ulà a a' serke batse'r, e' bata dör sene michoë. ²³ Ì sulu wamblekesö ese skéie s'duörawa. Erë wépa batsulewa Skëképa Cristo Jesús mik, esepa a sene michoë meraë Skëköl tò éme.

7

Se' du'ulur ttè dalöiëno yöki

¹ A yamipa, Moisés ttè dalöiëno, e' suule buaë a' wa. A' wa ijcher tò ttè e' dikia s'tso', s'tso'ia ttsé'ka e' dalewa. ² E' dör wes alaköl senewabak es. Ese kë kawõtã iwëm ökwa iwëm tso'ia ttsé'ka e' dalewa. Erë mik iwëm blënewa, etã e' tté olone ie' ki. ³ Alaköl ese sené wëm o'ka tã iwëm chökle tso'ia ttsé'ka e' dalewa, e' tã ttè e' dalösewéwaitö. Erë iwëm chökle blënewa, e' tã ie' kë ku'ia ttè e' dikia. Ie' a serwamine buaë wëm skà tã, e' kë dör trë.

⁴ A yamipa, es idör se' a ñies. Se' batsulewa Cristo mik, e' kuëki se' du'ulur ie' tã ttè dalöiëno e' yöki. Ñies se' shkenekane ie' tã as se' ser wes Skëköl wa iwër buaë es.

⁵ Mik se' bak senuk s'wák dër sulu e' dikia, etã ttè dalöiëno tò se' wörieikeke ì sulu kï wamblök. E' ulà a se' mìnè duökulur. ⁶ Se' bak klöulewa ttè dalöiëno e' dikia, erë i'ñe tã se' durulune ttè e' yöki. Se' yënettsa ttè e' ulà a as se' kaneblö Skëköl a ku'ki sene pa'alì mé iWiköl tò se' a e' wa. E' kë dör wes se' bak kaneblök ie' a ttè dalöiëno kitule yëkkuö kï e' iüté wa es.

Sene sulu tã ñippök

7 Es idir, e'ma zima sö ichèmi? Moisés ttè dalöiëno kitule ze' dör suluë? Au, kë idör es. Ttè e' kë kunúpa, e'ma ye' kë wä ijcher tö ì dör suluë. Ttè e' kë tö ichöpa: “Kë a' kawö ta' o'ka íyi kkechök,” e'ma ye' kë wä ijcher tö e' dör suluë. 8 Erè ttè dalöiëno kë kunúpa, e'ma sene sulu kë diché ta'. E' kueki ttè dalöiëno e' wa sene sulu tö ye' erkiöwéka ì sulu tsäkië wamblök. 9 Kä iaiäë kam ye' wä ttè dalöiëno jcherwä, e' yöki ye' ttsë'ne' buaë. Erè mik ye' wä ttè e' jchenewä, eta sene sulu tso' ye' a e' diché iëne ta' ye' éna ianewä tö ye' dör ì sulu wamblök^{wak} 10-11 kichatëulettsä. Ttè dalöiëno batamik sene sulu tö ye' kitö'wé as ì sulu wamblöyö, ese tö ye' kichatéttsä. Es ttè e' tö warma sene michoë mèmi ye' a, e' skéie ye' kichatéttsaitö.

12 Es Moisés ttè dalöiëno e' dör buaë, e' dör yësyësë, e' dör batse'r. 13 Eta ze' yëne tö ttè buaë e' tö ye' kichatéttsä? Au, kë idör es. Ttè buaë e' batamik, ì sulu wamblekeyö, ese tö ye' kichatéttsä. Ttè dalöiëno e' tö se' a ikkacheke mokië tö ì sulu wamblekesö, ese dör suluë ichök. Es ttè dalöiëno dör buaë, e' wa sö isuëmi tö mokië ì sulu wamblekesö ese dör sulu ème.

14 Se' wä ijcher tö ttè dalöiëno e' dör Skököl wák ttè. Erè ye' dör siarë kë diché ta' klöulewä sene sulu ulä a ikanè mésoie. 15 Ì wamblekeyö ese kë ane ye' wák éna. Ì buaë wak ye' éna ese kë wèyö. Erè ì ar suluë ye' éna, ese wamblekeyö. 16 Ì kë wamblak ye' éna ese wambléyö, e' ta' e' wa ye' icheke tö ttè dalöiëno e' dör buaë. 17-18 Ì buaë wak ye' éna, ese kë or ye' a, e' wa ye' wä ijcher tö ì dör buaë e' kë ku' ye' er a. Sö ichöma kë ì bua' ku' ye' wák dër sulu e' a.

Es idir e' kueḱi ye' kē tō ì sulu wambleḱu' ye' wák er wa. Sene sulu tso' ye' er a, e' tō ye' ké iwamblök. 19 Ì buaë waḱ ye' éna, ese kē wèyö. Nies ì sulu kē wamblak ye' éna, ese wamblekeyö. 20 Es ì sulu kē wamblak ye' éna, ese wambléyö, e' ta e' kē dör tō ye' tō iwambleke ye' wák er wa. E' dör tō sene sulu tso' ye' éna, e' tō ye' keke iwamblök.

21 Es ye' éna iane tō erë ì buaë waḱ ye' éna erë ye' a sene sulu tkër. 22 Ttè dalöiëno me'at Skëköl tō, e' wa ye' wöbatsö taië. 23 Erë ilè skà tso' ye' a, e' ttséyö tō e' tso' ì buaë waḱ ye' éna ese wöklö'uk. E' dör sene sulu tso' ye' er a e', e' ulà a ye' tso' klöulewa.

24 Ye' dör siarëla. Ì sulu tso' ye' er a, e' tō ye' kichatëttsa. E' yöḱi çyi tō ye' tsatkëmi? 25 Skëköl tō ye' tsatké Skëképa Jesucristo batamik. E' kueḱi wëstela chéyö ia.

Es ye' éna ttè dalöiëno me'at Skëköl tō e' ë iutak. Erë ye' wák dër suluë, e' tō ye' ké ì sulu wamblök.

8

Se' sermi buaë yësyësë Skëköl Wiköl wa

1-2 Cristo Jesús batamik Skëköl Wiköl tō sene michoë meke se' a, e' tō ye' yëttsa sene sulu ena duèwa e' ulà a. E' kueḱi i'ñe ta wépa batsulewa Cristo Jesús mik, esepa kē kichatepa Skëköl tō yës.

3 Ì kē onuk Moisés ttè dalöiëno a, e' wé Skëköl tō. Se' wák dër sulu e' kē tō se' kè ttè dalöiëno iutök buaë, e' kueḱi e' kē a se' tsatkë nuk. Erë Skëköl tō iwák alà patkë'bitu s'ditsöie ttèwa se' skéie se' nuì patuoie. Es ie' tō sene sulu tso' se' er a e' kichatëttsa. 4 E' wé ie' tō as se' klö'uitö wës pë' buaë yësyësë es wës ttè dalöiëno yësyësë e' tō se' a ikiè es. Se' klöne es,

ešepa serke weš Skëköl Wiköl ki ikiane es. Ie'pa kë serku'ia weš s'wák dër sulu ki ikiane es.

⁵ Wépa serke weš s'wák dër sulu ki ikiane es, ešepa er me'rie i kiane e' ki ese ë ki. Erë wépa serke weš Skëköl Wiköl ki ikiane es, ešepa er me'rie i kiane e' ki ese ë ki. ⁶ I kiane s'wák dër sulu ki, ese ki se' er me'rie, e' ta e' bata dör se' duöwa. Erë se' er me'rie i kiane Skëköl Wiköl ki, ese ki, e' ta e' bata dör sene michoë, ñies sene bërë Skëköl ta e'. ⁷ Erë wépa er me'rie i kiane s'wák dër sulu ki, ese ki, ešepa kë tö Skëköl ttë dalöiëno e' dalöie, moki ie'pa kë a idalöier. E' kuëki ie'pa dör Skëköl bolökpa. ⁸ Wépa serke weš s'wák dër sulu ki ikiane es, ešepa kë a i onuk wër buaë Skëköl wa.

⁹ Erë Skëköl Wiköl tso' se' a, e' ta se' kë ku'ia s'wák dër sulu ulà a. E' skéie se' tso' Skëköl Wiköl ulà a. Yi kë a Cristo Wiköl ku', ese kë dör ie' icha.

¹⁰ Erë Skëköl tö se' klö'wé weš pë' buaë yësyësë es, e' kuëki Cristo tso' se' a. E' dör es, e' ta erë s'chkà nurdawa se' nuì kuëki, erë se' wiköl ser michoë.

¹¹ Skëköl tö Cristo Jesús shkeo'kane, e' Wiköl tso' se' a, e' ta aishkuö ta ie' tö se' nu shke'weraka i Wiköl tso' se' a e' wa.

¹² A yamipa, e' kuëki kë se' kàne senukia weš s'wák dër sulu ki ikiane es. ¹³ Se' serke es, e' ta se' duörawa. Erë se' e' aléka iki Skëköl Wiköl wa, e' ta se' ser michoë.

¹⁴ Wépa wëttsëke Skëköl Wiköl tö, ešepa dör Skëköl ala'r. ¹⁵ Skëköl kë wa i Wiköl mène se' a se' klö'wowä kësik wa as se' suarne. E' skéie i Wiköl wa se' de ie' ala'rie. Ie' Wiköl wa ie' a ichemisö: "A yëwöla." ¹⁶ Ñies ie' Wiköl tö se' ké ittök se' er a tö se' dör ie' ala'r. ¹⁷ Es se' dör ie' ala'r. Se' weirke Cristo ta ñita, e' je' ta ñies se' kirdawa buaë ie' ta

ñita ie' olo ta' tajë e' ska'. Aishkuö ta' ì kos tso' blëule Skëköl wa' mè se' a, e' döraë se' ulà a Cristo ta' ñita.

Ì tso' se' a aishkuö ta' e' dör buaë chökle

¹⁸ Ye' a ta' ie' olo tajë e' a se' dörañak aishkuö ta, e' dör buaë shute. E' o'mik ta' se' weirke kos ká i' ki e' kë dör ì. ¹⁹ Aishkuö ta' ikkayërdaë wöshäë tö se' dör Skëköl ala'r. E' këwö paneke kröröë íyi ulitane yö'at Skëköl tö ese tö. ²⁰ Íyi ulitane yö'at Skëköl tö ese kos sulunewa. Ì kos yöule e' kë wák e' suluönewa. Erë Skëköl wák tö iwöme'ttsa es. Erë ibua'wëneraëitö aishkuö ta. ²¹ Ie' wák tö iyë'at: “Aishkuö ta' íyi kos yö'at ye' tö e' yerattsaneyö iweirke tajë e' ulà a as itsatkënar ena ilókarka tajë ye' olo wa ye' ala'r ta' ñita.” E' kueki íyi ulitane yö'atitö e' tso' kawö e' panuk kröröë. ²² Se' wa' ijcher tö dö ikkë ta' íyi ulitane yö'atitö e' rrerkeia ena iweirkeia wes alaköl alà kurketke weir es. ²³ Erë kë e' ë rrerku' kawö e' panuk. Nies se' a Skëköl Wiköl menetke wes íyi tsá kakhè sia es, e'pa rrerkeia kawö e' panekesö e' dalewa. E' këwö ska' ta' Skëköl tö se' tseratkö da'a ila'rie, ta' se' chkà mane'werattsaneitö buaë kë duöta'waiä. ²⁴ Se' tsatkëne erë se' tsatkërkette da'äie e' panekesö. Ì tso'tke s'wa' ese kë paneku'sö. E' kueki mik se' tö iché tö e' këwö panekesö, eta' e' wà kiane chë tö kam sö isaù. ²⁵ Erë ì kam saüsö ese panekesö, e' ta' se' kawöta' ipanuk bërë s'weirke kos e' dalé'ttsè wa.

²⁶ Es nies se' kë diché ta', e' kueki Skëköl Wiköl tö se' kimeke. Kë se' wöblar buaë ttök Skëköl ta' wes se' ké ttök ita es. Erë ie' wák Wiköl tso' se' tté chök ie' a tajë kköchè wa ena ttè kë yër sia ese wa. ²⁷ Ie' wa' se' er suule buaë. Ie' Wiköl tö ikieke ie' ichapa batse'r

k̄i w̄es ie' k̄i ikiane es. E' kuek̄i ì cheke iWiköl t̄o ie' a e' ane buaë ie' éna.

Se' e' aléka iyi ulitane k̄i Cristo batamik

²⁸ Se' w̄a ijcher t̄o w̄épa éna Skéköl dalër, ñies iklöo'bakitö w̄es ie' wák t̄o ibikeitsbak es, esepa t̄a ì kos tköke, e' a ie' ulà ter ie'pa k̄imoie as idöttsa buaë w̄es ie' k̄i kiane es. ²⁹ W̄épa shukitbakitö e'pa bikeitsbakitö t̄o idöraë w̄es ie' Alà es as ie' Alà dō ie'pa taië e' shua w̄es ikok es. ³⁰ W̄épa bikeitsbakitö e'pa kiéitö ñies. W̄épa kiéitö e'pa klö'wéitö w̄es p̄e' buaë yēsyesē es. W̄épa klö'wéitö es, esepa dōraë ie' t̄a ñita ilo taië e' a.

³¹ E' dör es, e' t̄a kë ì kianeia chē. Skéköl tso' se' t̄a, e' t̄a çì e' alömika se' k̄i? ³² Ie' kë w̄a iwák Alà kkēone, e' me'ttsaitö ttèw̄a se' ulitane skéie je' yita ì kos meraéitö se' a ilà t̄a ñita! ³³ ÇYi t̄o w̄épa shukitbak Skéköl t̄o esepa kkatēmi? Kē yi. Ie' wák t̄o ie'pa klö'wétke w̄es p̄e' buaë yēsyesē es. ³⁴ ÇYi a ie'pa kichatēmi? Kē yi. Cristo Jesús köt̄w̄a se' skéie, e' k̄ie t̄a ishkenekane tkēr Skéköl ulà bua'kka se' tté chök. ³⁵ ÇÌ t̄o se' yèttsami Cristo éna se' dalër taië e' ulà a? ÇSe' weir taië alè? ÇÌ darërēē alè? ÇSe' weir Jesús tté batamik alè? ÇSe' duöke bli w̄a alè? ÇKē se' datsi' t̄a' alè? ÇIlè tkō se' t̄a alè? ÇS'ttèw̄a alè? Au. Kē ì a se' yèrpattsa ie' ulà a. ³⁶ E' dör w̄es Skéköl yèkkuö t̄o ichè es, e' t̄o ichè:

Be' dalèrmik wekkē alè t̄a sa' tteraw̄a p̄e' t̄o.

Sa' sueke ie'pa dör w̄es obeja tsèmi ttèw̄a es.*

Es Skéköl yèkkuö t̄o ichè.

³⁷ Erē e' shua se' dör e' alökwakpa tsata, Cristo éna se' dalër taië e' batamik. ³⁸ E' kuek̄i ye' w̄a

* **8:36** Salmo 44.22

ijcher buaë tö kë ì tö se' yepattsa Skëköl éna se' dalër tajë e' ulà a. Duewa, sene, ie' biyöchökwakpa, íyi wökir kë wërta'wa, ì tköke se' ta' ì ñe ta, ì tkömi se' ta' aishkuö ta, ì skà tso' diché ta', ³⁹ ì kos tso' ká jai a, ì kos tso' ká diöshet, ekkë kos ena ì skà yö'atitö, e' kos kë a se' yerpattsa ie' éna se' dalër tajë e' ulà a. Ie' éna se' dalër tajë, e' kkachéitö se' a Skëképa Cristo Jesús e' wa.

9

Skëköl tö Israel aleripa shukitbak ie' ala'rie

¹ Ì cheke ye' tö a' a e' dör mokië. Ye' dör Cristo icha, kë ye' kachö. Ñies Wiköl Batse'r wa ye' er tö ye' a icheke tö e' dör mokië. ²⁻³ Moki ye' chkenewa siarë, tajë ye' eriarke këkraë ye' wák ditséwöpa kuëki. Ye' wák mú kichaté Skëköl tö yëttsa Cristo ulà a as ie'pa tsatkër ye' skéie. ⁴ E'pa dör Israel aleripa. Ká iaiaë Skëköl tö ie'pa tse'tkö ie' ala'rie. Ie'pa a ie' tö ilo tajë e' kkayë'. Ie' ena ie'pa ttè me' ñi a tsakië ñies ittè dalöiëno e' me'itö ie'pa a. Wes íyi wakanewè ie' dalöioie e' wa ie'pa wöblaö'itö. Ñies ie' kablë' ie'pa a er buaë chök. ⁵ Ie'pa dör sa' yépa bak ká iaiaë dalöiërta' tajë, e'pa aleripa. Ñies wé pairine'bitü idi' wa s'blúie e' kune' ie'pa ditséwö wa, e' dör Skëköl dör íyi ulitane tsata' kïkarkeka këkraë e'. Es e' idir.

⁶ Kë ye' ku' ichök tö Skëköl kablë' er buaë chök ie'pa a e' kë wà bak. E' kë dör es. E' dör tö kë ie'pa seraa dör Israel aleripa chökle Skëköl a. ⁷ Ñies Abraham aleripa, e'pa kibiiepa kë dör ie' aleripa chökle Skëköl a. Skëköl tö iyë' ie' a: “Be' aleripa

chökle, e'pa döraë Isaac wa.”* 8 E' wà kiane chè tö kë yi dör Skëköl ala'r s'ditséwö wa. E' skéie wépa tö ì uk Skëköl kablè' e' klö'wé wës Abraham tö iklö'wé es, esepa ë dör Abraham aleripa chökle Skëköl a. 9 Skëköl kablè' ie' a ttè i' wa: “Kawö ikkè ta duas iëk ye' dörane ta be' alaköl Sara alà ta'tke.”† E' klö'wé Abraham tö.

10 Erë kë dör e' ë. Sara alà kune' ñe' dör sa' yë bak ká iaiaë kiè Isaac e'. Ie' alà ka'ka itayë Rebeca ta e'pa dör klö wakpa wëm. 11-13 Erë kam ie'pa kur, kam ie'pa tö ì buaë ù ö ì sulu wamblö, e' yökü Skëköl tö iyë' Rebeca a: “Ikibi ëk döraë itsirla kanè mésoie.”‡ E' dör wës iskà tso' kitule Skëköl yëkküö kï es, e' kï ie' tö ichè: “Jacob dalène ye' éna, erë Esaú watéttsayö.”§ Es iaätetke tö wéne shushtak ie' wák éna, ese shushtëitö as iwà dötsa wës ie' kï ikiane es. Kë dör ì wésö ese kueki.

14 Es idir, e' ta çsö ichèmi tö Skëköl kë dör yësyësë? Au, kë idör es. 15 Ie' tö iyë' Moisés a: “Wé a ye' er buaë chak, ese a ye' er buaë chöraë. Ñies wé suak ye' éna er siarë wa, ese suerayö er siarë wa.”*

16 E' kueki ie' kë er buaë chö se' a, se' kï ikiane ö ì wëkesö e' kueki. Erë wépa sueke ie' tö er siarë wa, esepa a ie' er buaë chöraë. 17 E' dör wës itso' kitule Skëköl yëkküö kï es. E' kï Skëköl tö iché Egipto blú a: “Ye' tö be' tkéka ká i' blúie, e' wà ta' ye' wa. E' dör ye' diché kkachoie be' wa as yi dör ye' e' tté pakar ká wa'ñe.”† 18 Es yi suak Skëköl éna er siarë wa, ese sueraëitö er siarë wa. Ñies yi er darè'wäkwä ie'

* 9:7 Génesis 21.12 † 9:9 Génesis 18.10,14 ‡ 9:11-13 Génesis 25.23 § 9:11-13 Malaquías 1.2-3 * 9:15 Éxodo 33.19 † 9:17 Éxodo 9.16

éna, ese er darè'wera_wa ie' tö.

19 Erè isalema a' wele tö ye' a ichèmi: “Mok_i tö ì kiane wè Skèköl k_i ese kè wöklönuk y_i a çwes ie' tö se' chakèmi se' nu_i k_i?” 20 Erè ye' i_iutèmi: A wèm ç_ima be' erbikö be' dör y_i, e' tö Skèköl i_iutè er sulu wa? Ska_u kè tö ichepa iyuökwak a: “ç_il_i kuek_i be' tö ye' yuè i' es?” 21 Ska_u yuökwak e' a iyörmi wes ie' éna iyuak es. Ska_uchka e' è yörm_i ska_u bua'buai_e ena ska_u èseie ñies.

22 Es ñies Skèköl tö iwèmi wes ie' k_i ikiane es. Ie' éna ie' kèsik ena ie' diché kkachak ì sulu wamblökwakpa wömeulettsa weinuk esepa ewèwa wa, e' ta e' wèmi ie' tö. Erè e'pa kos dalè'ttsekeia ie' tö bèrè enaè 23 as ie' olo taiè shuteë e' kkachöitö se' shukitbakitö e'pa a. Ká iaiaè ie' tö se' shukitbak suè er siarè wa ñies se' klöo'bakitö as se' dö ie' ska' olo ta' taiè ie' ta ñita. 24 Es judiowak ena pè' kè dör judiowak, e'pa shua ie' tö se' klöo'bak ie' wák a. 25 E' dör wes Oseas tö ikit iyèkkuö k_i es. E' k_i Skèköl tö ichè:

“Wépa kè dör ye' icha, esepa kieraëyö ye' icha.

Wépa kè dalër ye' éna, esepa a icheraëyö: ‘ye' éna a' dalër.’ †

26 Ñies ká wé k_i ye' tö iyè': ‘a' kè dör ye' icha’

ká e' è k_i ye' icherane: ‘Ye' dör Skèköl chök e' ala'r a' dör.’ ” §

27-28 Isaías tö Israel aleripa yè' i' es:

“Ká wa'ñe wépa wömeulettsa kichatènu_k

e' wakaneweraè Skèköl tö bet kè wötkènu_k yès.

E' kuek_i erè Israel aleripa dör taiè wes dayè tséwö es,

† 9:25 Oseas 2.23 § 9:26 Oseas 1.10

erë ie'pa welepa ë tsatkërdaë, kë dör tajë.”*

²⁹ E' dör wes Isaías tö iyë' es. Ie' ichë:

“Skëköl diché ta' íyi ulitane tsata, e' kë tö se' aleripa múpaat,

e'ma se' enewa seraa wes Sodoma ena Gomorra wakpa enewa es.”†

Jesús tté buaë e' dör Israel aleripa a ñies

³⁰ Es sö isué tö pë' kë dör Israel aleripa, kë ku' sene yësyësë e' yulök, esepa klö'wë Skëköl tö wes pë' buaë yësyësë es ie'pa erblé Jesús mik e' wa.

³¹ E' skéie Israel aleripa kî ikiane tö Skëköl tö ie'pa klö'wë wes pë' buaë yësyësë es ttë dalöiëno e' dalöië wa, erë e' kë ska' ie'pa ulà dë'. ³² ¿Ì kuëkî e' kë dë' ie'pa ulà a? Ie'pa kë erblëne Jesús mik e' kuëkî. Ie'pa erblé ì buaë wekerakitö e' mik. E' kuëkî ie'pa tène Jesús mik wes s'klastkër ák mik es. ³³ E' dör wes itso' kitule Skëköl yëkkuö kî es, e' tö ichë:

“Ye' ttö ttsö. Ák tkë'atyö et Sión,
e' mik pë' klastkërdaë, ák e' tö ie'pa eröraë iskî.
Erë wépa erblé ák e' mik, esepa kë eriarpa.”‡
Es Skëköl yëkkuö tö ichë. Ák e' tö Jesús chë.

10

¹ A yamipa, Israel aleripa mú tsatkër e' kkechekeyö tajë ye' er a, e' kiekeyö Skëköl a.

² Ye' ichë tö moki ie'pa kanëblak darërëë Skëköl a. Erë ie' ttë mokië e' wà kë ane ie'pa éna buaë.

³ Ie'pa kë éna iane tö ie' tö s'klö'weke wes pë' buaë yësyësë es s'erblé Jesús mik e' wa. Ttë e' watéttsa ie'pa tö. Ie'pa atak buaë yësyësë ie' wöa ie'pa serke

* 9:27-28 Isaías 10.22-23 † 9:29 Isaías 1.9 ‡ 9:33 Isaías 8.14; 28.16

es e' wa. ⁴ Erë Moisés ttè dalöiëno e' wà dör Cristo kkachè. E' kuëki mik ie' de, età ttè e' wà de. E' kuëki wépa erblé ie' mik esepa ulitane klö'weraë Skëköl tō wës pë' buaë yësyësë es.

⁵ Se' wër yësyësë Skëköl wa sene yësyësë wa, e' yë' Moisés tō i' es: “Yi tō ttè dalöiëno e' dalöié yësyësë seraa, ese ser michoë ttè e' wa.”* ⁶ Erë se' wër yësyësë Skëköl wa se' erblé Jesús mik, e' yë' Moisés tō i' es: “Kë a' tō ibikeitsar tō çyi mi'mi ká jaì a?” — E' dör wës se' mú mi' Cristo yulök as ibitune ká i' kî.— ⁷ “Ñies çyi mi'mi ká dià kaska'?” —E' dör wës se' mú mi' Cristo yulök as ishkerkane s'duulewa tso' esepa shua.— ⁸ Erë ttè e' tō ichè: “Ttè buaë e' tso' tsinet se' ska' ena se' kkö a ena se' er a.”† Ttè buaë e' dör as a' erblö Jesús mik, e' tté pakeke sa' tō. ⁹⁻¹⁰ Se' er a ttè e' klö'wësö as Skëköl tō se' klö'ù wës pë' buaë yësyësë es. Ñies s'wák kkö wa ichésö tō Jesús dör Skëképa eköl è e' as se' tsatkër. E' kuëki iché a' tō a' wák kkö wa tō Jesús dör Skëképa eköl è e', ñies iklö'wé a' tō a' er a tō Skëköl tō ishkeo'kane, e' ta a' tsatkërdaë.

¹¹ Skëköl yëkkuö tō ichè: “Yi erblé ie' mik esepa kë eriarpa.”‡ ¹² Skëképa ñe' è dör sulitane Këköl. Judiowak ena wépa kë dör judiowak, esepa kos Këköl ie' dör. E' kuëki ie'pa dör ñikkëe ie' wöa. Wépa kköchöke ie' a as ie'pa tsatköitö, esepa a ie' er buaë chö tajë. ¹³ E' dör wës Skëköl yëkkuö tō ichè es, e' tō ichè: “Yi kos tō e' tsatkè kié Skëköl a, esepa ulitane tsatkërdaë.”§ ¹⁴ Erë kë s'erblëne ie' mik, e' ta çwës s'kköchömi ie' a? Ñies kë s'wä ie' tté

* **10:5** Levítico 18.5 † **10:8** Deuteronomio 30.14 ‡ **10:11** Isaías 28.16 § **10:13** Joel 2.32

ttsëule, e' ta ʒwes s'erblömi ie' mik? Ñies kë yi wa ie' tté pakane sia, e' ta ʒwes ittsemisö? ¹⁵ Ñies ie' tté pakökwakpa kë patkëne yi wa, e' ta ʒwes e'pa dömi ie' tté pakök sia? E' dör wes Skököl yëkkuö tö ichè es, e' tö ichè: “Wépa wa ttè buaë datse sia, esepa de e' dör buaë shute.”*

¹⁶ Erë kë sulitane wa ttè buaë e' klöne. Es Isaías tö iyë'bak: “A Skököl, ttè paka' sa' tö wësua kë yi wa e' klöne.”† ¹⁷ Es sö isuè tö se' erblé Skököl mik, e' datse ie' tté ttsésö, e' wa. Ttè e' dör Cristo tté.

¹⁸ Erë ye' ichakè: ʒA' ichè, kë iwarak ttè e' ttsëule? Erë ye' e' iutöne tö, ie'pa wa ittseule je'. E' dör wes Skököl yëkkuö tö ichè es wé ichèitö:

“Skököl ttè pakökwakpa, e'pa tka ká wa'ñe,

Ttè i' de dö wé ká i' erkerö ee.”‡

Es Skököl yëkkuö tö ichè.

¹⁹ Ye' iskà chakène: ʒA' ichè Israel aleripa kam éna iwà ar? E' iutè' Moisés tö mik ie' tö iyè' ie'pa a tö Skököl tö iyè' i' es:

“Ye' tö a' keraë sbinukka pè' kë dör ì, esepa wa.

Ye' tö a' keraë ulunukka pè' kë éna ì ane, esepa ki.”§

²⁰ E' ukuökí ta Isaías diché dè'ka ichök tö Skököl tö pè' kë dör Israel aleripa esepa yè' i' es:

“Wépa kë ku' ye' payulök, esepa tö ye' kué.

Wépa kë ku' ye' chakök, esepa a ye' e' kkaché.”*

²¹ Ñies Isaías tö iskà yè' tö Skököl tö Israel aleripa yè' i' es:

“Ie'pa tö ye' ttö dalösewéwa ñippöke ye' ta,

* **10:15** Isaías 52.7 † **10:16** Isaías 53.1 ‡ **10:18** Salmo 19.4

§ **10:19** Deuteronomio 32.21 * **10:20** Isaías 65.1

ešepa a kekraë ye' tō ikimè watkè.”†
Es Skëköl yëkkuö tō ichè.

11

Skëköl er buaë chöraë Israel aleripa a

¹ I' ta ye' ichakè: ¿A' ichè, Israel aleripa watéttsa Skëköl tō seraa? Au, kë idör es. Ye' wák dör Israel aleri eköl. Ye' dör Abraham aleri eköl Benjamín ditséwö wa. ² Kuaë Skëköl tō Israel aleripa shukitbak iwák ichaie. Kë ie'pa watëulettsa ie' wa. Elías tté tso' kitule Skëköl yëkkuö kī wé Israel aleripa kkatè'kaitö Skëköl a, ¿e' kë jcher a' wa? Ie' iché Skëköl a: ³ “A Skëköl, ie'pa tō be' ttekölpa malepa kos ttélur. Nies ka' tso' íyi moka be' a, e' kos tkéttsarakitö. Ye' ë atéat ttsë'ka erë ye' ttakwa ie'pa éna nies.”* ⁴ Erë Skëköl tō ie' iüté: “Wëpa dökā mil kuryök (7.000) e'pa kë e' tkëulewā kuchë kī Baal dalöioie ekkëpa tso'ia ye' wa.”† ⁵ Es nies i'ñe ta Israel aleripa tso' taië, erë e' shūa wépa a Skëköl er buaë yë' ta ishukititö, ešepa kë dör taië. ⁶ Ie'pa shukititö ie' er buaë ché ie'pa a e' kueki, e' ta e' wà kiane ché tō e' kë dör i buaë wé ie'pa tō e' kueki. Ichöpa es, e'ma kë ie' er bua' yëne.

⁷ E' kueki sö isué tō Israel aleripa bak tsatkè yulök, e' kë dè' ie'pa ulitane ulà a. Erë ie'pa wëlepa shukit Skëköl tō, e'pa ulà a ide, erë imalepa er darërulune. ⁸ E' dör wës Skëköl yëkkuö tō ichè es. E' ichè: “Skëköl tō ie'pa ké er chöukwa ie' ska'. E' dör wës ie'pa wöbla ta', erë kë iwawër es. E' dör wës

† 10:21 Isaías 65.2 * 11:3 1 Reyes 19.10,14 † 11:4 1 Reyes 19.18

ie'pa kukõña ta' erë kě iwattsër. Dõ ì'ñe ta ie'pa dör es.”† 9 Es ñies David tö ie'pa ye' i' es:

“Mik ie'pa tso' kawö tkö'uk kaneë, eta as ee ibolõkpa tö iklö'üwạ kësik wa

as ie'pa klastkër ta iweirdak.

10 Iwöbla mú kě wawëria.

Itsiwö mú körwạ dali ekkeë dikia kekraë.”§

Pë' kě dör Israel aleripa esepa tsatkërdaë

11 I' ta ye' ichakè: A' ichè Israel aleripa tö Jesús watè'ttsa ¿e' wà kiane chè tö ie'pa kě tsatkërpa? Au, e' kě dör es. E' skéie ì sulu wamblé ie'pa tö ñe' batamik pë' malepa tsatkërmi. E' tka es as ie'pa sibirka pë' malepa kị ta ierkindak erblök Jesús mik.

12 Ì sulu wamblé' ie'pa tö, e' batamik pë' malepa a Skököl er buaë ché taië ká wa'ñe. E' yita buaë sulitane a ie' er buaë kị chöraë taië shute mik judiowak taië erblé Jesús mik eta.

13 Erë a' kě dör judiowak, esepa a ye' tö ilè cheke. Skököl tö ye' a kanè i' me' Jesús ttekölie pë' kě dör judiowak esepa a ttè pakök. Kanè e' dalër taië ye' éna. 14 Isalema kanè e' wa ye' tö ye' wák ditséwöpa welepa mú ukyëwèka ta ie'pa ñies erblömi Jesús mik as itsatkër. 15 Ie'pa waté'ttsa Skököl tö e' batamik ie' ena ká wa'ñe wakpa malepa er buarmine ñi kị. E' yita mik ie' tö ie'pa skà kiéwane buaë, eta e' dör buaë shute. E' dör buaë wës s'duulewạ e' shkenekane

† 11:8 Deuteronomio 29.4; Isaías 29.10 § 11:10 Salmo 69.22-23

es. ¹⁶ Harinachka tsá meule Skëköl a* e' dör batse'r, e' ta iëyök dör batse'r ñies. Ñies kal wikicha dör batse'r, e' ta kal e' kos dör batse'r ñies. Es judiowak yëpa tsá dör Skëköl icha, e' kueki ileripa dör ie' icha ñies.

¹⁷ Skëköl tö judiowak watéttsa, e' dör wes kal uru kiè olivo e' ulà téé es. Pë' kë dör judiowak esepa dör wes olivo klõ kañiru ulà tkéwā olivo uru ulà tëule ese skéie es. E' batamik i'ñe ta a' serke buaë olivo klõ uru e' wì mik. ¹⁸ E' kueki olivo uru ulà tëule, e' kë ki a' e' ttsökka. Erë a' e' ttsakka, e' ta a' éna ianú tö ulà serke iwí mik; iwí kë serku' iulà mik.

¹⁹ Isalema a' ichèmi: “E' yëne erë iulà uru tërolone as sa' tkërwane iskéie.” ²⁰ E' yëne erë ie'pa tërolone ie'pa kë erblëne Jesús mik e' kueki. Erë a' erblé Jesús mik, e' ë kueki a' tkëulewā olivo klõ uru mik. E' kueki kë a' e' ttsökka. Warma a' kawõtā Skëköl dalöiök. ²¹ Ie' kë wā kal chök e' ulà meneat, e' yitā kë ie' tö a' mepaat. ²² A' éna ianú tö wes Skëköl dör. Ie' er buaë chōmi se' a, erë ñies ie' a s'kichatërmi. Wëpa anemi ì sulu a, esepa kichaterattsaitö. Erë ie' er buaë ché a' a. A' erblökeiā ie' mik, e' ma buaë idir. Erë a' kë serku'ia es, e' ta a' tërdattsa ñies. ²³ Judiowak kë erblëne Jesús mik. Erë e' kë wamblëiā ie'pa tö ta ierblé imik, e' ta Skëköl wā diché tso' ie'pa tkowane iwákpa kéli mik, e' kueki itkërdawarak. ²⁴ E' wà dör i' es: a' kë dör judiowak, e'pa dör wes olivo kañiru ulà tëule tkëulewā olivo uru mik es. Erë e' kë wëta'sö es, erë es Skëköl tö

---

* **11:16** Harinachka tsá meule Skëköl a: Pablo tso' ichök tö judiowak dör wes harinachka es. Harinachka tsá e' dör wes judiowak yëpa tsá Abraham ena Isaac ena Jacob es. Harinachka iëyök e' dör wes ileripa datse itökì es.

iwé a' a. E' yitá buaë judiowak dör wes ulà chök es, esepä tkërwa_mine buaë iwákpa kéli mik.

Israel aleripa tsatkërdaë tajë

²⁵⁻²⁶ A yamipa, kenet ta ttè tso' blëule, ese chekeyö a' a. Ye' ki ikiane tö ttè e' jcherwä a' wä as a' kë e' ttsöka tö a' wä íyi jcher Israel aleripa tsata. Ttè blëule e' dör i': i'ñe ta Israel aleripa kibiiepa er darërulune dö mik pë' malepa shukitbak Skëköl tö e' kos tsatkëne eta. E' ukuöki ta ie'pa kos tsatkërdaë wes Skëköl yëkkuö tö ichè es, e' tö ichè:

“S'tsatkökwak datse Siön,
e' tö sene sulu kos yerattsa Jacob aleripa shua.

²⁷ Ttè e' meraeyö ie'pa a

mik ie'pa nuì olo'yéyö ie'pa ki eta.”†

Es Skëköl yëkkuö tö ichè.

²⁸⁻²⁹ Mik Skëköl tö s'shushtë er buaë choie sia, eta e' kë mane'wepaitö. Israel aleripa tö Jesús ttè buaë watéttsa, e' kueki i'ñe ta ie'pa dör Skëköl bolökpa. Erë ká iaiaë ie'pa yépa bak e'pa shukititö er buaë choie ie'pa a. E' kueki ie'pa aleripa dalërkeia ie' éna. E' tka es ie'pa ta as a' tsatkër.

³⁰⁻³² Sulitane tö ie' ttè dalösewéwa, e' nuí ulà a se' tso' klöulewa. E' me'atbakitö es as ie' a sulitane sur er siarë wa ñikkëë. E' kueki kenet a' tö ie' dalösewéwa, erë i'ñe ta a' suëitö er siarë wa, ie'pa tö ie' dalösewéwa e' kueki. Es ñies i'ñe ta ie'pa tö ie' dalösewëkewa, erë e' dör as a' saüitö er siarë wa, ñies as ie'pa saüneitö er siarë wa.

³³ Skëköl er buaë ché tajë shütë se' a. Ie' wä íyi ulitane jcher buaë sulitane tsata. Ie' kabikeitsö tajë iskië. Ì bikeitseke ie' tö ese kë wà pakanuk yi a.

† **11:27** Isaías 59.20-21; 27.9

Ì wẹkeitō ese kẹ ̄anuk yi ̄éna. ³⁴⁻³⁶ Ì kọs e' wì dör ie'.
 Ì kọs tso' ie' batamik. Ì kọs tso' ie' wák ̄a. E' kuẹkị
 Skẹköl yẹkkuō tō ichè:

“Skẹköl ̄erbikō e' kẹ jch̄er yi wā.

Kẹ yi ̄a ie' pautuk.

Kẹ yi ̄a ì menuk ie' ̄a kẹweie

̄as ie' tō iské mune iā.”

¡Skẹköl kịkōkāsō kẹkraë! ¡Es e' idir!

12

Wes se' kawõtą senuk Skẹköl ala'rie

¹ A yamipa, Skẹköl ̄er buaë ché se' ̄a tajë, e' kuẹkị
 ye' kköchō a' ̄a tō a' e' mútt̄sa eköl eköl ie' ̄a kẹkraë
 wẹs ì batse'r meule ie' ̄a wër buaë ie' wa es. Es se'
 tō ie' dalöiè e' wakanewèmi mokjè. ² Kẹ a' senukiā
 wẹs wépa kẹ tō ie' dalöiè esepa s̄er es. E' skéie
 a' ̄erbikè mane'úttsa pa'alī ta' e' wa a' sermi buaë
 yěsyēsē. Es ì kiane ie' kị ese jch̄ermi buaë a' wā
 wawè. E' wà dör ì dör buaë, ì wër buaë ie' wa ena ì
 dör yěsyēsē ese.

³ Ie' ̄er buaë ché ye' ̄a, e' kuẹkị ie' tō kanè me'
 ye' ̄a Jesús ttekölie. E' wa ye' tō a' kọs ̄a ichè tō
 kẹ a' e' bikeitsökkā tkōka kọs s'ké e' bikeitsök e'
 tsata. E' skéie se' e' bikeitsō yěsyēsē kọs Skẹköl tō
 imé se' ̄a ̄erbloie ie' mik ekkè. ⁴ E' dör wẹs se' dör
 es. Se' wōbla ta', ulà ta' ena s'yese skà tso' tajë
 kuā'kị kuā'kị, erè e' kọs wōiëulewā ñita s'wák eköl
 è ̄a. ⁵ E' sù se' ̄erblōke Cristo mik esepa dör tajë
 kuā'kị kuā'kị, erè se' kọs dör wẹs wák eköl è es, se'
 kọs batsulewā ie' mik e' wa.

⁶ Es Skẹköl tō imé se' ̄a kuā'kị kuā'kị ñì kimoie
 wẹs ie' kị ikiane es. E' kuẹkị wépa ̄a iméitō ttoie
 ittekölie, esepa ttō es, ie'pa ̄erblō Skẹköl mik e' wa.

7 Wépa a imé Skëköl tö s'kimoie, esepa tö s'kimú. Wépa a iméitö s'wöbla'woie Skëköl ttè wa, esepa s'wöbla'ú. 8 Wépa a imène s'er diché ioie, esepa tö s'er diché iö. Wépa a imène íyi kakmoie, esepa ikakmú er bua' wa kë dör ì skéie. Wépa a imène s'wëttsoie, esepa s'wëttsú kaneë. Wépa a imène s'malepa suoie er siarë wa, esepa tö iwà ú ttsë'ne buaë wa.

Jesús mik erblökwakpa ñi dalër

9 A' ñi dalëritsö er moki wa. Sene sulu kos e' watöttsa. E' skéie sene yësyësë kos e' a' a' senú kekraë. 10 A' ñi dalëritsö wes ñi ëlpa ñi dalër es. A' ñi dalëiö tajë.

11 Ì kos weke a' tö, e' ú kaneë. Kë a' bikë nuk. Skëköl kanë ú ttsë'ne buaë meke iWiköl tö se' a' e' wa.

12 Ì buaë panekesö, e' kueki a' senú ttsë'ne bua' wa. A' weirke e' dalë'ttsö er bua' wa. A' ttö S'yé ta kekraë.

13 S'batse'rpa malepa weirke ki ilè kiane, esepa kimú. Yi de a' pakök, ese kiöwa er bua' wa.

14 Wépa tö a' we'ikeke Jesús tté kueki, kë esepa ki alibchök, e' skéie er buaë chö iarak.

15 Wépa ttsë'rke buaë, esepa ta a' ttsë'nú buaë. Wépa iuke, esepa ta a' iú.

16 A' senú bëre ñita. Kë a' e' ttsökka s'malepa tsata. E' skéie a' e' batsö se' ësepala ta buaë. Kë a' e' bikeitsökka tö a' wa íyi jcher tajë.

17 Yi tö ì sulu wamblé a' ki, e' ta kë iské wamblarne. Ì kos dör buaë yësyësë sulitane a' ese ú. 18 A' senú bëre sulitane ta kos a' dirmi ekkë. 19 A' yamipa dalër ye' éna, kë ì sulu ské wamblarne yi ki. E' skéie imúat Skëköl kësik ulà a. Ie' tö ichè

iyëkkuö ki i' es: “Ye' ë wöki iské wërke wè. Yi tö ì sulu wamblé, e' ské wërayö iki.”* 20 Ñies ichè: “A' bolökpa dué bli wä, e' tã itiö. Ie' er sine, e' tã di' mú iä yè. A' iwé es, e' tã ie'pa jaërdaë.”† 21 Kë sene sulu kar e' alökkä a' ki. E' skéie a' e' alökkä sene sulu ki sene yësyësé wa.

13

1 Sulitane kawötã kã wökirpa ttè dalöiök. Skëköl tö kawö me' ie'pa a s'wëttsoie. Itso'rak kos e'pa tkë'kã ie' tö. 2 E' kuëki wépa kë tö ie'pa dalöie, esepa ñippöke wépa tkë'kã ie' tö esepa tã. Ese wakpa weirdaë iulà a. 3-4 S'wökirpa kë tkënekã s'ser yësyësé esepa we'ikök as isuardak. Ie'pa dör Skëköl kanè mésopa a' kimoie. Ie'pa tso' s'ser suluë esepa we'ikoie. Esepa je' kawötã suanuk. A' senak kë suar tã s'wökirpa yöki, e' tã a' senú yësyësé tã ie'pa tö a' kikeraka. Erë wépa serke suluë, esepa je' kawötã suanuk. Kë ë ichök ie'pa a kawö mène s'we'ikoie. Ie'pa tso' kanëblök Skëköl a s'ser sulu we'ikoie wës kawö meneat ie'pa a es.

5 E' kuëki se' kawötã ie'pa ttè iütök, e' kë dör as kë itö s'we'ikö e' ë kuëki. E' dör tö se' er tö se' a icheke tö e' dör buaë yësyësé e' kuëki. 6 E' kuëki ñies inuköl patau ie'pa tö se' keke ese patuëkesö. Ie'pa dör Skëköl kanè mésopa kanëblöke ie' a s'wökirpaie. E' dör ie'pa kanè, e' kuëki ie'pa patuë e' dör buaë. 7 E' kuëki imusö ie'pa a eköl eköl wës s'kawötã imuk es. Ilè kawötã patuë etã ipatau. Wépa kawötã dalöie esepa dalöiö.

* 12:19 Deuteronomio 32.35 † 12:20 Proverbios 25.21-22

⁸ A' wā nuì tso' kōs e' pataú. Erē nuì tso'ia se' kī kekraē, e' dōr ñi dalēritsè, e' kē patonuktsa se' a. S'malepa dalēritsekesō, e' tā e' wa ttè dalōiēno me'at Moisés tō e' wā kōs dalōiēsō. ⁹ Ttè e' tō ichè: “Kē a' kawō tā' s'senewabak dalōseukwa; kē a' kawō tā' s'ttōkwa, kē a' kawō tā' akblök; kē a' kawō tā' o'ka íyi kkechök.”* Ttè e' ena imalepa kōs e' wōiēnewa ttè etkē a, e' dōr i': “A' malepa dalēritsō wes a' wákpa e' dalēr es.”† ¹⁰ S'malepa dalēritsekesō, e' tā kē ì sulu wamblepasō yi tā. Es ttè dalōiēno kōs e' dalōiekesō mokiē yēsyesē.

¹¹ A' senú es. S'tsatkè kēwō kī dewatke tsinet se' erblē' Jesús mik kuaē e' tsata. E' kēwō a se' tso' i'ñe tā, e' anú a' éna. E' kueki kē a' senukia wes s'kapötēr nañewe es. ¹² Sene sulu kēwō erkewatke tā se' tsatkeke e' kēwō dōkewatke wes ká ñirketke s'kī es. E' kueki kē se' e' wamblōia suluē wes pē' tso'ia stui a e' wamblō es. E' skéie se' senú yēsyesē, e' dōr wes s'ser ká ñí a es. Se' e' duōser ñippök sene sulu tā wes ñippökwapka es. ¹³ Se' senú buaē yēsyesē wes s'ser ká ñí a es. Kē se' kàne e' wamblōkia bloblopa es. Kē se' kàne trēnuk, e' ya'uk sulu. Kē se' kàne ñippök. Kē se' kàne ukyēnuk s'malepa tā. ¹⁴ E' skéie a' senú buaē yēsyesē wes Skékēpa Jesucristo kī kiane es. Kē a' tō ibikeitsök tō wes a' a s'wák dēr sulu e' wōpatērmi.

14

Kē a' ñi bikeitsök suluē

¹ Wépa erblōke Jesús mik, erē kam ierblō bua'ie, esepa kiōwa er bua' wa. Ttè bikeitseke a' tō kua'kī

* **13:9** Éxodo 20.13-17 † **13:9** Levítico 19.18

kuā'kī ese kē kī a' ñi iūtök. ² A' welepa tō ibikeitseke tō Jesús mik erblökwakpa a iyi ulitane katarmi. Erē a' welepa skā kam erblö bua'ie Jesús mik, esepa tō iklö'wé tō iyiwak chkà kē katar. ³ Wépa tō iyi ulitane katé, esepa kē kàne wépa kē ikatè esepa chök iki. Ñies wépa kē ikatè, esepa kē kàne wépa tō ikaté esepa chök iki, Skéköl tō ie'pa klöo'bak ie' ichaie e' kueki. ⁴ Se' dör Skéképa Cristo kanè mésopa. Wes se' wër ie' wa eköl eköl, e' wërke ie' wák wöki. Ie' a se' kimermi as se' wër buaë ie' wa, e' kueki se' wërdaë ie' wa buaë. E' kueki ¿wes s'yamipa chëmisö suluë?

⁵ Ñies se' shuā welepa tso' tō ibikeitseke tō s'kawötā diwö wele batseitsök imalepa tsatā. Erē iëltépa tō ibikeitseke tō diwö ulitane dör ñies ëme. Se' kawötā wā ijchenuk eköl eköl tō iklö'wésö e' dör yësyësë. ⁶ Wépa tō iklö'wé tō s'kawötā diwö wele batseitsök bua'iewā, esepa tō batseitseke Skéképa Cristo dalöioie. Ñies wépa tō iyi ulitane katé esepa tō ikateke Skéképa Cristo dalöioie tā wëstela chekeitö Skéköl a iki. Wépa kē tō iyiwak chkà katèiā, esepa tō ilo'yé Skéképa Cristo dalöioie tā wëstela chekerakitö Skéköl a ñëkerakitö e' kī.

⁷ Se' dör Skéképa Cristo icha, e'pa tso' ttsë'ka ö e'pa duowā e' dör ie' dalöioie, kē idör se' wák dalöioie. ⁸ Mik se' tso'ia ttsë'ka, etā se' serke ie' a. Mik se' duowā, etā se' duowā ie' a. Se' tso' ttsë'ka ö se' duowā, erë se' dör ie' icha. ⁹ Ie' kötewā e' shkenekane as ie' dö s'durulune ena s'tso' ttsë'ka e'pa kos Këkölie.

¹⁰ Se' ulitane döraë Skéköl tkër s'shulo kulé kī e' wörki. E' kueki ¿iök a' ñi chö ö ñi saü suluë?

¹¹ Skéköl tō ichè iyëkkuö kī i' es:

“Ye' wák ser wa yö ichè:
Sulitane e' tulörawa kuchë ki ye' wörki.

Sulitane tö ye' kikeraka.”*

Es Skököl yëkkuö tö ichè. ¹² Es sö isuè tö wës se' serke e' ki Skököl tö se' chakerane eköl eköl.

¹³ E' kueki kë se' kâne ñi chökia suluë. E' skéie a' e' tköwä darèrè ì tö s'yamipa wöklö'wëmi ö ì tö iëmime sene sulu a, ese kë war. ¹⁴ Ye' wa ijcher buaë tö kë chkè wéne tö s'ia'wëpa ñáie Skököl wöa. Ye' erblöke Skökëpa Jesús mik, e' wa ye' iklö'wé yësyësè tö es idir. Erë wëpa tö iklö'wé tö chkè wële tö s'ia'wëmi ñáie, e' ta es idir esepa a. ¹⁵ E' kueki a' tö s'yami wële siawëwä ì kateke a' tö e' batamik, e' ta e' kë dalëritseku'ia a' tö. Ñies ie' skéie Cristo kötwä, e' kë sulu'warwä ì kateke a' tö e' batamik. ¹⁶⁻¹⁸ Ì blúie Skököl tso' e' wà kë dör chkè ena di'yè. E' wà dör sene yësyësè ena sene bërè ena ttsë'ne buaë Wiköl Batse'r wa. Yi tö Cristo kanè weke es, ese wër buaë Skököl wa ñies sulitane wa. E' kueki ì tö a' yamipa kèmi a' chök suluë ì dör buaë a' a e' ki, ese kë war.

¹⁹ Es ì kos tö se' kimeke senuk bërè ñita ena ñi diché iök Skököl a, ese üsö. ²⁰ Ì buaë wëtke Skököl tö a' er a, e' kë sulu'warwä chkè ë kueki. Moki chkè ena di'yè kos dör batse'r. Erë sulu idir tö s'yamipa armine sene sulu a se' ukuömik ì katésö ì yësö ese wa. ²¹ Buaë idir tö iyiwak chka mú kë katésö ö blo' mú kë yësö ö ì kos mú kë wësö. Erë kë idör buaë tö s'yamipa armine se' ukuömik. ²² Ima a' ttè i' bikeitsè e' blö a' er a Skököl ë a. Wëpa tö ì wër buaë ie'pa wa ese wé ta ittse tö kë iki ì nuí ku', jayëcha

* **14:11** Isaías 45:23

buaë esepa! ²³ Erë yi tō ì katé tã ibikeitsékaitō bötböt dö' ye' tso' ì sulu wamblök, e' tã e' nuí tso' iki. Ie' kë wã iklöne mokí tō buaë idir, e' kueki e' dör suluë ie' a. Ì kōs wésö e' kë one se' wã yësyësë wës iklö'wésö es, e' tã e' dör suluë se' a.

15

S'kawöta s'malepa kimuk

¹ Se' wépa erblöke buaë Cristo mik, esepa ké wépa kam erblö buaë tso'ia katötö esepa sauk wës se' wák katörwã es. Kë se' kàne ì tō se' wák ttsë'weke buaë ese ë bikeitsök. ² Se' kōs ké ì tō s'malepa ttsë'wèmi buaë ese bikeitsök eköl eköl ikimoie ena idiché ioie buaë Skëköl a. ³ Cristo wák kë wã ì tō ie' ttsë'weke buaë ese ë bikeitse. E' skéie ie' tã itka wës Skëköl yëkkuö tō ichè es, e' tō ichè: “A Skëköl, wépa tō be' cheke suluë esepa tō ye' cheke suluë ñies.”* ⁴ Ì kōs kite kã iaiaë Skëköl yëkkuö ki, e' kite s'wöbla'woie as se' e' tköwã darërë ena as se' er pablö. E' wa ì buaë panekesö e' kë olo'yepasö. ⁵ Skëköl tō se' ké e' tkökwa darërë ñies se' er pablekeitö. As ie' tō a' kimù senuk bërë ñita wës Cristo Jesús ser es. ⁶ A' serke es, e' tã Skëköl dör Skëképa Jesucristö Yé e' kikerakã a' ulitane tō sèkkã ñita.

⁷ Es a' ñi kiöwã er bua' wa wës Cristo tō a' ki'wã es as sulitane tō Skëköl kiköka. ⁸ Mokí ye' ichè a' a tō Cristo dë'bitu judiowak kimuk ikkachoie ie'pa a tō ì uk Skëköl kablè' sa' yépa bak kã iaiaë e'pa a, e' wawéitö. ⁹ Ñies idë'bitu as pè' kë dör judiowak, esepa tō Skëköl kiköka ie'pa suéitö er siarë wa

* 15:3 Salmo 69.9

e' kueki. E' dör wēs Skököl yëkkuö tö ichè es wé ichèitö:

“E' kueki ye' tö be' kikeraka pè' kë dör judiowak esepa ulitane shua.

Ye' ttsöraë be' kikokaie buaë.”†

¹⁰ Ñies itso' kitule i' es:

“iA' kë dör judiowak esepa ttsë'nú buaë wépa dör Skököl icha esepa ta ñita!”‡

¹¹ Ñies ichèitö:

“iA pè' kë dör judiowak Skököl kiköka!

iA ká ulitane wakpa, Skököl kiköka!”§

¹² Ñies Isaías tö ikitat iyëkkuö ki i' es:

“Jesé aleri eköl döraë se' shua,

e' tkërdaka ká ulitane wakpa wëtsoie.

Pè' kë dör judiowak esepa tö ie' ë paneraë e' tsatkoie.”*

Es itso' kitule.

¹³ I buaë kos doia se' a e' panekesö kröröë e' wi dör Skököl. As e' tö ttsë'ne buaë ena sene bèrè mù a' kos erblé ie' mik e'pa a. As ie' tö a' kimù iwà kí panuk buaë Wiköl Batse'r diché batamik.

¹⁴ A yamipa, moki ye' iklö'wé tö a' wa íyi jcher taië. A' a ñi pautmi buaë. ¹⁵ Erë yëkkuö i' ki ye' er deka a' pattök wöshaë ttè wésele wa as kë a' éna ichöwa. Skököl er buaë ché ye' a e' wa kanè me'itö ye' a, e' kueki ye' a kawö ta' a' pattoie es. ¹⁶ Ye' dör Cristo Jesús kanè méso ie' tté buaë kkayë' Skököl tö se' a e' pakoie pè' kë dör judiowak esepa moie Skököl

† 15:9 2 Samuel 22.50; Salmo 18.49 ‡ 15:10 Deuteronomio 32.43

§ 15:11 Salmo 117.1 * 15:12 Isaías 11.10

a batse'oule Wiköl Batse'r wa. E' dör wes íyi mè sacerdotepa tō Skëköl dalöioie wër buaë ie' wa es.

17 Ye' batsulewa Cristo Jesús mik, e' kueki ye' kaneblöke Skëköl a e' tō ye' ttsé'weke buaë. 18 Ye' kë er dë'ka kabenukka i kë one Cristo wa ye' wa ese ki. Ie' batamik ye' tō pë' kë dör judiowak esepa ulaië Skëköl ttè iütök. E' wé ye' tō ipakè wa ena iwakanewè wa 19 ena Skëköl Wiköl diché wa. Nies i kë or yi a ese wéyö taië ie'pa wörki ikkachoie tō i chéyö e' dör mokí. Es kanè mène ye' a Cristo tté buaë pakoie e' wawétkeyö ká tso' kos Jerusalén dō Iliria e' shua. 20 Këkraë ye' e' mukettsa tté buaë e' pakök wé kë yi tō Cristo dalöieta' ese ska'. Ye' iwé es as ye' kë dör wes yi tō u yuéka u chki tulu'wabak o'ka tō ese ki es. 21 E' skéie ye' éna iwak wes Skëköl yëkkuö tō iché es, e' tō ichè:

“Wépa a ie' tté kë pakaule, esepa a ká ardaë;
Wépa kë wa ie' tté ttsëule, esepa éna iaräe.”†

Pablo shkak Roma

22 Këkraë ye' shkak a' weblök, erè kanè i' tō ye' wöklö'weke. 23 Erè i'ñe ta ye' kaneone ká ikkëpa ki. Bànet ye' tō a' kkeyë'mi pakè, 24 e' kueki ye' mú tkömi Roma a' pakök mik ye' mi'ke España eta. Eré ye' kë a kawö kunuk taië a' ska' senuk, erè ye' ttsé'rmi buaë. E' ukuöki ta a' mú ye' kimè as ye' dō España. 25 Erè i'ñe ta ye' mitke Jerusalén s'batse'r malepa serke eë e'pa kimuk. 26 E' dör tō s'yamipa serke Macedonia ena Acaya e'pa tō inuköl kitbak iwákpa er wa patkëmi s'batse'rpa dör siarè tso' Jerusalén e'pa kimoie. 27 E' wé ie'pa tō iwákpa er wa, erè mokí ie'pa ki inuí tso'. E' kueki

† 15:21 Isaías 52.15

buaë idir tö ie'pa tö judiowak k̄imè. E' dör tö ì buaë de judiowak ulà a Cristo wa, e' de ie'pa ulà a ñies judiowak wa. E' kuek̄i buaë idir tö ì tso' ie'pa wa e' kakmè s'yamipa dör judiowak esepa a. ²⁸ Es mik ye' tö inuköl kitule kos ie'pa a e' mé ie'pa ulà a, et̄a ye' mía España e' tkökemi a' pakök. ²⁹ Ye' wa ijcher tö mik ye' demi a' ska', et̄a se' ñi er diché iöraë buaë Cristo er buaë chö sīa e' kos wa.

³⁰ A yamipa, Skëkëpa Jesucristo ttö wa, ñies se' ñi dalëritsöke Skëköl Wiköl wa, e' wa ye' kköchö a' a tö a' e' chö darërè ye' ta ñita kanè mène ye' a e' wà uk. E' wèmi a' tö, a' tö Skëköl a' ikiè ye' k̄i e' wa. ³¹ Ikiö ie' a' as ie' tö ye' tsatkö Judea wakpa kë tö Jesús tté iutè esepa yöki. Ñies ikiö ie' a' tö ì kos mi'ke ye' wa s'batse'rpa tso' Jerusalén e'pa k̄imoie as ie'pa tö e' tsü er bua' wa. ³² Es ikiö ie' a' as ye' dömi a' ska' ttsè'ne buaë wa enuk a' pakekeyö e' dalewa, es ie' k̄i ikiane e'ma. ³³ Ie' dör sene bërè mukwak as e' tö a' wapiöü. Es e' idir.

16

Roma wakpa shkë'wémi Pablo tö

¹ Tayë eköl kiè Febe dör s'yami, e' tté chekeyö a' a. Ie' dör Skëkëpa Jesús icha erule tso' Cencreas e' k̄imukwak eköl. ² Ie' kiöwa buaë Skëkëpa Jesús ttö wa wës s'batse'rpa ñi kiöwa es. Ie' tö s'yamipa taië e'pa k̄imé, ñies ye' wák k̄iméitö. E' kuek̄i mik ie' k̄i ilè kiane et̄a ie' k̄imú.

³ Prisca ena Áquila e'pa shkë'ú ña. Ie'pa bak kanëblök ye' ta Cristo Jesús kanè a. ⁴ Ie'pa e' me'ttsa ye' tsatkök, kë tkine tö dö' ittèwa. Wèstela chekeyö ie'pa a, erè kë dör ye' è. Skëkëpa Jesús icha

erule erule kōs kē dōr judiowak, e'pa tō wēstela cheke ie'pa a ñies. ⁵ Ñies Skēkēpa icha erule darke Prisca ena Áquila u a, e'pa shkē'ú ña. Ñies ye' yami dalēr tajē ye' éna kiè Epéneto, e' shkē'ú ña. Ie' dōr s'tsá erblē' Cristo mik Asia e'. ⁶ María shkē'ú ña. Ie' kanēblé tajē a' a. ⁷ Wēpa bōl kiè Andrónico ena Junias, e'pa shkē'ú ña. Ie'pa dōr judiowak wēs ye' es. Ie'pa bak wōtēule s'wōto wé a ye' tā. Ie'pa dōr Jesús ttekōlpa kkeaulēka buaē imalepa wā. Ie'pa erblē' Cristo mik ye' yōki kewe.

⁸ Ampliato shkē'ú ña. Ie' dōr ye' yami Skēkēpa Jesús ttō wa, e' dalēr tajē ye' éna. ⁹ Urbano shkē'ú ña. Ñies ie' kanēblōke Cristo a wēs sa' es. Ñies Estaquis shkē'ú ña. Ie' dalēr tajē ye' éna. ¹⁰ Apeles shkē'ú ña. Ie' wēr buaē Cristo wa. Ñies wēpa dōr Aristóbulo icha, e'pa shkē'ú ña. ¹¹ Herodión, e' shkē'ú ña. Ie' dōr judiowak wēs ye' es. Ñies wēpa dōr Narciso icha erblé Skēkēpa mik e'pa shkē'ú ña. ¹² Tayēpa kiè Trifena ena Trifosa shkē'ú ña. Ie'pa kanēblōke Skēkōl a. Ñies tayē dalēr se' éna kiè Pérside e' shkē'ú ña. Ie' kanēblōke tajē Skēkōl a. ¹³ Rufo shkē'ú ña, e' dōr Jesús mik erblōkwak buaē sūule sulitane wā. Ñies ie' mī e' shkē'ú ña. Ie' dōr wēs ye' wák mī es. ¹⁴ Asíncrito, Flegonte, Hermes, Patrobas, Hermas ena s'yamipa kōs tso' ie'pa tā, e'pa kōs shkē'ú ña. ¹⁵ Ñies Filólogo, Julia, Nereo ena ikutà, Olimpas ena s'batse'r malepa tso' ie'pa tā, e'pa kōs shkē'ú ña.

¹⁶ A' ñi shkē'ú ñi dalēr wa. Cristo icha erule erule e' kōs tō a' shkē'wémi.

¹⁷ A yamipa, ye' kkōchō a' a tō wēpa éna se' blabatsak ena se' akmine sene sulu a, esepa yōki

a' e' kkö'nú. Ie'pa se' a' icheke tö ttè wa se' wöblaule kewe e' kè dör mokië. Esepa yöki a' e' skö. ¹⁸ Ie'pa kè ku' Skëkëpa Cristo kanëuk. E' skéie ie'pa tso' iwákpa ë kanëuk. Se' kam éna iar buaë esepe dakiñkerakitö ttè ttsër buaë ese wa. E' kuëki esepe yöki a' e' skö. ¹⁹ Sulitane wä ijcher tö Skëköl ttè mokië e' dalöieke a' tö buaë. E' tö ye' ttsë'weke buaë. Ye' kî ikiane tö a' mú wöblar ttè buaë yësyësë wa wawë. Erë a' mú kè e' wöbla'ù kache tté wa i sulu wambloie. ²⁰ A' serke es, e' ta' betka Skëköl dör sene bërë mukwak, e' tö Satanás shtowerawä a' klö dikia. As Skëkëpa Jesús er buaë chö a' a.

²¹ Ye' yami Skëkëpa Jesús kanè a' kiè Timoteo e' tö a' shkë'wémi. Nies Lucio ena Jasón ena Sosípatro, e'pa tö a' shkë'wémi. Ie'pa dör judiowak wës ye' es.

²² Ye' dör Tercio, e' tso' Pablo ttöke e' shtök yëkkuö i' ki. Nies ye' tö a' shkë'wémi Skëkëpa ttö wa. I' ta' i cheke Pablo tö e' shtekeneyö.

²³⁻²⁴ Gayo tö a' shkë'wémi, e' u a' ye' serke. Ee Skëkëpa Jesús icha erule tso' ká i' kî e'pa daparke. Erasto tö a' shkë'wémi. Ie' dör ká i' inuköl kuëblu. Nies s'yami kiè Cuarto, e' tö a' shkë'wémi.

Pablo tö Skëköl kíkëka

²⁵ ¡Skëköl kíkëkasö! Ie' a' a' kimermi e' tkökwa darërë Jesucristo tté buaë pakekeyö e' a. Ká iaiaë ttè buaë e' blëule se' yöki. ²⁶ Erë i'ñe ta' ikkayënewä se' a' i' kit Skëköl ttekölpa tö yëkkuö kî e' wa. Skëköl yöbië e' tö ie'pa ka' ishtök. Ttè buaë ñe' kkayënewä as ká ulitane wakpa erblö imik ta' iwà iutö.

27 Skököl e' dör Skököl eköl ěme e'. Ie' erbikö tajë
sulitane tsata. ĩAs e' kĭkarka kĕkraë Jesucristo wa!
Es e' idir.

Tte Pa'ali Me' Skëköl tö Se' a
New Testament and Shorter Old Testament in Bribri
(CS:bzd:Bribri)

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Bribri

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Bribri

bzd

Costa Rica

Copyright Information

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament and Shorter Old Testament

in Bribri

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022

70b70297-578d-5d61-9b6f-3119201e28ca